

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра італійської і французької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота магістра

з перекладознавства на тему:

**«СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ФРАНЦУЗЬКОЇ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ
ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»**

Студентки II курсу групи МЗмлф 02-22
факультету романської філології і
перекладу
заочна форма здобуття освіти
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.055 Романські мови та
літератури (переклад включно), перша –
французька
Освітньо-професійна програма Сучасні
лінгвістичні і перекладознавчі студії та
міжкультурна комунікація (французька і
друга іноземна мова)
БИТЬКО Анни
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Миронова Н. В.

Допущено до захисту
«__» _____ року
Завідувач кафедри
_____ Філоненко Н. Г.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

MINISTÈRE DE L'ENSEIGNEMENT ET DE LA SCIENCE DE L'UKRAINE
UNIVERSITÉ NATIONALE LINGUISTIQUE DE KYIV

Département de philologie italienne et française et de traduction

Thèse de qualification finale du master sur le thème :
**«STRATÉGIE DE LA TRADUCTION DU VOCABULAIRE FRANÇAIS À
MARQUAGE SOCIAL EN LANGUE UKRAINIENNE»**

Admis à soutenir

« _____ » _____ 20 ____

Étudiante de deuxième année d'étude
du groupe MZmlf 02-22
Faculté de philologie romane et de traduction
Spécialité 035 Philologie
Spécialisation 035.055 Langues et littératures
romanes (traduction incluse), la première
langue – le français
Programme éducatif et professionnel
Linguistique moderne, traductologie et
communication interculturelle (la langue
française et la deuxième langue étrangère)
Anna BYTKO

*Chef du département de philologie
italienne et française et de
traduction*

(signature) FILONENKO N. G.
(nom, prénom)

Tuteur académique:
Ph. D en Philologie,
Professeur titulaire
Natalia MYRONOVA

Échelle nationale _____
Quantité de points _____
Note ECTS _____

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ	6
1.1. Поняття соціально-маркованої лексики, її статус в сучасному романському мовознавстві.....	6
1.2. Сфери застосування маркованих лексичних одиниць	13
1.3. Методологія дослідження соціально-маркованої лексики	20
Висновки до Розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. СПОСОБИ ЗБЕРЕЖЕННЯ СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	25
2.1. Прийом компенсації та його застосування при перекладі маркованих лексем	25
2.2. Конкретизація як спосіб лексичної трансформації.....	28
2.3. Переклад французьких ненормативних мовних одиниць	32
Висновки до Розділу 2.....	37
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ПІСНЯХ СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ ВИКОНАВЦІВ. 39	39
3.1. Французькі молодіжні жаргонізми та арго як стилістичні маркери нової музичної епохи.....	39
3.2. Використання верлану у французькій пісенній культурі	56
Висновки до Розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
РЕЗЮМЕ.....	76

ВСТУП

Поняття соціально-маркованої лексики все більше завойовує увагу сучасної філології. В даний час існує велика кількість визначень соціально-маркованої лексики, які нерідко суперечать один одному.

Безперечним залишається той факт, що соціально-маркована лексика – найбільш рухливий пласт лексики, який є точним відображенням мовної картини світу представників певної культури. Соціальна обумовленість мови виражається в соціальному маркуванні субкодів, які обираються різними соціальними групами в тих чи інших комунікативних актах. Певні мовні засоби набувають функції соціальних символів-маркерів приналежності мовця до того чи іншого соціального середовища. Соціально обумовлені мовні засоби не можуть виявлятися на всьому просторі мови, а лише на деяких рівнях мовної структури. Найбільшою мірою до соціального маркування схильні лексичні та фразеологічні одиниці, в меншій мірі – морфологічна структура мови.

Актуальність теми визначається спрямованістю наукової роботи вчених на аналіз дослідження соціально-маркованої лексики як надзвичайно складного і багатоаспектного феномену. Достатньо активним є використання соціально-маркованої лексики французької мови у піснях. Відтак, при перекладі постає проблема адекватності перекладу цього розряду лексики.

Наразі існує багато досліджень спрямованих на вивчення соціально-маркованої лексики. До лінгвістів, які займалися вивченням цього пласту лексики можна віднести: Т. І. Жаркову, О. О. Кабиш, С. В. Пиркало. Також особливу увагу дослідники звертають на вивчення особливостей перекладу соціально-маркованої лексики (А. Загнітенко, В. Н. Крупнов, О. І. Чередниченко). Незважаючи на велику кількість досліджень, тема магістерського дослідження залишається актуальною, адже соціально-маркована лексика в піснях сучасних французьких виконавців, а також переклад цієї лексики на українську мову досліджені не були.

Метою магістерського дослідження є визначення закономірностей перекладу соціально-маркованої лексики українською мовою.

Для досягнення поставленої мети маємо вирішити такі **завдання**:

- 1) розглянути сучасні підходи до визначення поняття соціально-маркованої лексики;
- 2) визначити сфери застосування маркованих лексичних одиниць;
- 3) окреслити методологію дослідження;
- 4) дослідити способи збереження семантико-стилістичних мовних засобів французької соціально-маркованої лексики в українському перекладі;
- 5) охарактеризувати французькі молодіжні жаргонізми та арго як стилістичні маркери нової музичної епохи;
- 6) проаналізувати використання верлану у французькій пісенній культурі.

Об'єктом дослідження є соціально-маркована лексика сучасної французької мови.

Предмет дослідження становлять особливості перекладу соціально-маркованої лексики українською мовою.

Для досягнення поставлених завдань використовувались такі **методи** дослідження: перекладознавчий аналіз, порівняльний, індуктивний, метод синтезу. Загальнонаукові методи перекладознавчого аналізу та синтезу були використані для опрацювання наявних знань із творчої проблематики у перекладознавстві й суміжних галузях. Індуктивний метод дозволив зробити необхідні узагальнення та висновки на основі наявного емпіричного матеріалу. Порівняльно-перекладознавчий аналіз став провідним методом усього дослідження, яким послуговувалися для зіставлення різних підходів у перекладі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у систематизації способів перекладу соціально-маркованої лексики на українську мову. Отримані результати є певним внеском у загальну теорію перекладу.

Практичне значення цього дослідження полягає в можливості використання його результатів і запропонованих методів практичного аналізу в лекційних і практичних мовних і перекладознавчих курсах з французької мови.

Апробацію результатів роботи здійснено на I Всеукраїнській студентській

науково-практичній конференції «Полілог мов і культур в освітньо-науковому просторі» (Київ, Україна, 21 – 22 квітня 2023 року), на Міжнародній науково-практичній відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (Київ, Україна, 18 – 19 травня 2023 року).

Публікації. Проблематику, теоретичні і практичні результати дослідження викладено у тезах доповіді на науковій конференції.

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку джерел використаної літератури.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, сформульовано мету і завдання роботи, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі викладені теоретико-методологічні основи вивчення соціально-маркованої лексики в сучасній французькій мові.

У другому розділі розглянуто способи збереження семантико-стилістичних мовних засобі французької соціально-маркованої лексики в українському перекладі.

Третій розділ присвячено аналізу особливостей перекладу на українську мову молодіжних жаргонізмів, арготизмів, верлану французької пісенної культури.

У висновках підводяться підсумки дослідження.

Список використаних джерел включає 73 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття соціально-маркованої лексики, її статус в сучасному романському мовознавстві

Соціально-маркованими одиницями називають слова, що володіють екстралінгвістичним фоном і внаслідок цього є джерелом соціокультурної інформації про країну досліджуваної мови.

Як синоніми наводяться терміни «лексичні одиниці з культурним компонентом», «національно забарвлені лексичні одиниці», «культурно-специфічні лексичні одиниці».

До компонентів культури, що несе національно-специфічне забарвлення, можна віднести:

1) традиції (або стійкі елементи культури), а також звичаї (які визначаються як традиції в «соціонормативній» сфері культури) і обряди (виконують функцію неусвідомленого прилучення до панівної в даній культурі системі нормативних вимог);

2) побутову культуру, тісно пов'язану з традиціями, внаслідок чого її нерідко називають традиційно-побутовою культурою;

3) повсякденну поведінку (звички представників певної культури, прийняті в певному соціумі норми спілкування), а також пов'язані з ним мімічний і пантомімічний коди, що використовуються носіями певної лінгвокультурної спільноти;

4) «національні картини світу», що відображають специфіку сприйняття навколишнього світу, національні особливості мислення представників тієї чи іншої культури;

5) художню культуру, яка відобразить культурні традиції того чи іншого

етносу [1, с. 32].

Лексика розглядається як соціально-маркована за ознакою віднесеності лексичних одиниць до словникового запасу певних соціальних груп людей [8, с. 141].

Часто одиниці соціально-маркованої лексики змінюють значення та переходять у загальне вживання, стають частиною стандартної мови або продовжують своє функціонування як марковані в певних секторах суспільства.

Найефективніші та найдовше вживані одиниці соціально-маркованої лексики часто функціонують на складнішому соціолінгвістичному рівні комунікації, котрий загалом виявляє додаткову інформацію стосовно мети висловлювання, користувача даної одиниці соціально-маркованої лексики і соціальне тло, на фоні якого застосовується цей термін.

Деякі соціально-марковані одиниці продовжують існувати в прихованому стані, доки увійдуть в загальний обіг в суспільному житті. Одна і та сама одиниця соціально-маркованої лексики може мати діаметрально протилежні значення, якщо вона використовується різними соціальними групами.

Соціально-маркована лексика також виступає як засіб ідентифікації певного класу чи соціальної групи. Важливість окремих одиниць соціально-маркованої лексики визначається тим, що в стандартній мові не існує слів з абсолютно ідентичним їм значенням. Соціально-маркована лексика відображає різні аспекти розвитку мови і спілкування, такі як соціолінгвістика, гендерна та культурна лінгвістика [22, с. 35].

Соціолінгвістика досліджує як клас, вік та статус впливають на зміну і розвиток мови. Гендерна лінгвістика вивчає, як мова відображає статеві ролі, стереотипи та інші аспекти статі в суспільстві. Наприклад, у французькій мові існує дві статі – чоловіча та жіноча, але у сучасному французькому мовленні відбувається зміна у використанні мови для включення гендерних меншин. Наприклад, існують спроби використовувати форми, які включають всі гендери, такі як "iel" (схрещена форма "il" і "elle") або "illes" (схрещена форма "ils" і "elles"). В свою чергу культурна лінгвістика відображає сприйняття світу та культурні особливості суспільства. До прикладу,

відомий вираз "C'est la vie" (Таке життя) відображає французьке сприйняття життя як непередбачуваного та невпинного. Також французька мова має численні найменування сирів, вин та спецій, що показує важливість гастрономії і кулінарії в житті французів.

У сучасному мовознавстві така лексика грає важливу роль у розумінні взаємодії мови і суспільства. Вивчення цих аспектів допомагає розкрити цінності, які важливі для суспільства. Деякі приказки та гасла мають глибокий історичний підтекст, що допомагає зрозуміти еволюцію ідентичності та становлення нації.

Деякі дослідники применшують ідеологічне значення цього явища, говорячи про поняття «соціально-маркована лексика», проте більшість лінгвістів вважають його важливим та незамінним регістром французької мови. Лінгвісти ідентифікують та вирізняють цей різновид французької мови, який характерний для соціологічно ідентифікованої групи, адже він значно відрізняється від загальної мови певними змінними [10, с. 154]. Через ці двозначності можна спостерігати необхідність пов'язати соціокультурні поділи та поняття мовного рівня [7, с. 25]. З іншого боку, варто зазначити, що цей лінгвістичний об'єкт існує не лише в теоретичних рамках, які ми обрали для дослідження в першому розділі дослідницької роботи, а користується великою популярністю поза її межами.

Поняття «соціально-маркована лексика» все більше завойовує увагу сучасної філології. В даний час існує велика кількість визначень соціально-маркованої лексики, які нерідко суперечать один одному. Безперечним залишається той факт, що соціально-маркована лексика – найбільш рухливий пласт лексики, який є точним відображенням мовної картини світу представників певної культури.

Протягом останніх двадцяти років лінгвісти активно переключилися з вивчення писемної мови на дослідження і аналіз безпосереднього живого спілкування, бо безпосереднє усне мовне спілкування продовжує залишатися найважливішою сферою функціонування мови [11, с. 96].

Розмовна мова – це в деякому сенсі мінімальна система національної мови, філогенетично і онтогенетично первинна система, найважливіша за діапазоном

громадської та індивідуальної значущості [29, с. 246].

Проблема перекладу лінгвокультурних реалій вважається однією з найголовніших та найскладніших у міжкультурному аспекті перекладу та дослідженнях національно-культурної специфіки мови і мовленнєвої діяльності. Якщо мовне і культурне розмаїття сьогодні визначене як багатство цивілізації, то саме переклад працює над його збереженням. Переклад виступає своєрідним засобом захисту національних мов і культур, що є рушійною силою для їхнього саморозвитку та водночас вберігає їх від надмірного іншомовного впливу [3, с. 2]. Тому вивчення розмовної мови дуже важливе тому що розмовна мова є єдиною істинною мовою і нормою оцінки всіх інших форм мови [40, с. 248].

Літературно-мовна норма зараз стає менш визначеною і обов'язковою; літературний стандарт стає менш «стандартним». Однією з причин цього стану мови є інтенсивне проникнення в літературну мову слів і виразів, які традиційно вважалися соціально-маркованими.

Необхідно відзначити, що деякі науковці відносять жаргонізми до соціально-маркованої лексики, таким чином, не виділяючи їх як самостійну групу, і визначають соціально-марковану лексику як особливу лексику, використовувану для спілкування групи людей зі спільними інтересами.

Сам термін «соціально-маркована лексика» означає:

- 1) мова соціально чи професійно відокремленої групи в протилежність літературній мові;
- 2) варіант розмовної мови, який не збігається з нормою літературної мови.

Соціально-маркована лексика складається зі слів і фразеологізмів, які виникли і спочатку вживалися в окремих соціальних групах, і відображає цілісну орієнтацію цих груп. Ставши загальноживаними, ці слова, в основному, зберігають емоційно-оцінний характер, хоча іноді «знак» оцінки змінюється.

Однак не слід підходити до соціально-маркованої лексики виключно з позиції дослідника-лінгвіста, оскільки мова – явище не статичне, але багатогранне, і в першу чергу – за способом вираження (соціально-маркована лексика присутня переважно в

усному мовленні).

З точки зору стилістики, – соціально-маркована лексика – це не шкідливий паразитичний наріст на тілі мови, який вульгаризує усне мовлення мовця, а органічна та в якійсь мірі необхідна частина цієї системи [44, с. 160].

Виділяється більше десяти способів утворення функціональних одиниць соціально-маркованої лексики, тим самим підтверджуючи тезу про постійне оновлення словникового складу соціально-маркованої лексики. Крім цього, зародження нових словникових одиниць відбувається саме в великих містах, а вже потім відбувається їх переміщення по країні. При цьому, це переміщення в середньому займає 6 місяців, але в зв'язку з науково-технічним прогресом і появою більш сучасних засобів комунікації терміни переміщення, які істотно скорочуються [53, с. 17].

Деякі дослідники вважають, що термін «соціально-маркована лексика» застосовується в двох значеннях:

- 1) як синонім жаргону;
- 2) як сукупність жаргонних слів, жаргонних значень загальновідомих слів, жаргонних словосполучень, які належать за походженням до різних жаргонів і стали якщо не загальноживаними, то зрозумілими досить широкому колу мовців.

Автори різних словників саме так розуміють соціально-марковану лексику. Жаргони, що перейшли до соціально-маркованої лексики своїх представників, не розлучаються зі своїми значеннями. При цьому жаргонізми, що перейшли до соціально-маркованої лексики, можуть отримати інше значення, ніж у жаргоні-джерелі. Іноді це відбувається за допомогою жаргону-посередника.

Наприклад, значення слова «темнити» в тюремно-табірному жаргоні багатозначне: «прикидатися, що нічого не пам'ятаєш, симулювати безпам'ятство», «хитрувати на допиті», а в молодіжному жаргоні – «говорити неясно, ухилятися від відповіді», а нині в просторіччі – «плутати, обманювати» [28, с. 184].

Соціально-маркована лексика – це розмаїття метафор та експресії. «Дах поїхав» – вираз, народжений в одному з жаргонів і внесений до соціально-маркованої

лексики. Жоден з нормативних тлумачних словників його не показував.

Вперше це зроблено в «Лінгвістичному словнику», автори якого відносять соціально-марковану лексику до розмовного стилю літературної мови. Згодом метафоричність цього виразу тьмяніє. Соціально-маркована лексика освіжає її: дах тече, від'їжджає, летить. Метафоричні імпульси, що йдуть від цього виразу, проникають в його асоціативне поле, і ось вже психіатр – це «покрівельник», а психіатрична практика – «покрівельні роботи» [28, с. 184].

Соціально-маркованим словам належить велике значення у мовленнєвій культурі. Вони є лексично-стилістичними утвореннями. Ці слова зустрічаються у розмовній мові, яка використовується людьми, які мають певні спільні інтереси. Соціально-марковану лексику використовують різні групи людей, для мовлення яких вона постає важливою складовою.

Важливим для розуміння соціально-маркованої лексики є визначення її основних функцій, оскільки саме усвідомлення того, з якою метою в тому чи іншому тексті вживається такий різновид лексики як соціально-маркована визначає необхідність або необов'язковість збереження цієї лексики при перекладі, а також спосіб передачі оригінального значення слів.

Можна виділити шість функцій соціально-маркованої лексики:

1) функція ідентифікації. Використання «своєї» мови дозволяє членам групи відчувати себе згуртованішим, дає яскраве переживання єдності, порозуміння;

2) комунікативна функція. Така лексика є внутрішньогруповою спілкування. Прагнучи створити щось нове і виразніше, ця лексика дає свої назви поняттям і явищам вже представленим у літературній мові, проте набір сенсів досить обмежений і представлений поняттями, найбільш значущими для спільноти;

3) емоційно-експресивна функція. За допомогою соціально-маркованої лексики промовець може найбільш чітко і повно висловити свої почуття та емоції. Вигуки зазвичай передають емоції у загальному вигляді і тому складно встановити їх позитивний чи негативний зміст. Ці слова виражають безліч емоцій і найчастіше в залежності від ситуації можуть мати зовсім протилежний зміст. Тому розпізнавання

їх емоційного забарвлення слухачем може здійснитися лише з урахуванням інтонації, міміки, жестикуляції того, хто говорить, а також контексту;

4) оцінна функція. Однією з цілей цієї лексики є бажання того, хто говорить висловити своє ставлення до предметів і явищ дійсності. Ця оцінка може сильно змінюватись. Оціночні вирази можна умовно розділити на дві групи: загальнопозитивні і загальнонегативні;

5) маніпулятивна функція. Найчастіше вона проявляється в імперативних виразах. Незважаючи на те, що вони мають значення волевиявлення на адресу слухача, як правило, ці висловлювання використовуються для демонстрації роздратування співрозмовника, що говорить, та/або бажання припинити спілкування з ним;

6) творча функція. Вона проявляється у тих випадках, коли у людей виникає необхідність висловити те, чому в літературній мові немає відповідного еквівалента, або він представлений у розгорнутому та довгому формулюванні [14, с. 64-68].

Отже, соціально-маркована лексика несе в собі наступне функціональне навантаження: когерентне, дейктичне, номінативне, інвективне, психологічне, ідентифікуюче, експресивне, естетичне [13, с. 161].

Розглянемо докладніше кожен з наведених функцій.

Когерентна функція – функція зв'язування мови, або, інакше кажучи, заповнення мовних пауз. Її прикладами, як правило, служать вигуки і висловлювання; вони можуть бути нейтральними або ж тією чи іншою мірою емоційно забарвленими.

Дейктична функція також може називатися вказівною, саме цю функцію виконують соціально-марковані слова, не називаючи прямо явища або предмети, а лише вказуючи на них, особливе значення при цьому мають ситуація і контекст.

Особливе місце посідає властива більшості слів соціально-маркованої лексики номінативна чи називна функція. Вона полягає у тому, що слово є найменуванням предмета чи явища. Нерідко ця функція нерозривно пов'язана з інвективною (образливою) функцією.

Також часті випадки, коли номінативна функція тісно пов'язана з психологічною функцією. Ця функція полягає в психологічній розрядці того, хто

говорить за допомогою вживання слів з яскраво вираженим пейоративним змістом.

У подібних ситуаціях також можна спостерігати і експресивну функцію, де вибір лексики спрямований на пожвавлення мови, надання їй яскравого емоційного забарвлення.

Ідентифікуюча функція має місце тоді, коли той, хто говорить, використовує слова для демонстрації того, що він «свій».

Естетична функція спостерігається насамперед не в розмовній, як інші, а в письмовій мові. Письменники нерідко використовують марковані слова для надання образам своїх персонажів жвавості та самотності.

Соціально-маркована лексика необхідна для вираження емоцій та оцінки тих чи інших явищ, а також для ідентифікації таких самих людей, тобто «своїх», тих хто «в темі». Тому можна стверджувати, що експресивна та ідентифікуюча функції найбільше відрізняють соціально-марковану лексику від інших реєстрів мови. Тож, щоб правильно передати значення того чи іншого слова, перекладачеві слід встановити, які функції слово виконує.

У свою чергу функції соціально-маркованої лексики безпосередньо залежать від контексту вживання, отже, для створення еквівалентного і адекватного перекладу перекладач повинен завжди враховувати контекст і ситуацію мови.

1.2. Сфери застосування маркованих лексичних одиниць

Соціально-маркована лексика, як було встановлено в ході дослідження, – це мова якої-небудь об'єднаної загальними інтересами групи, що містить багато слів і виразів, що відрізняються від загальної мови, не цілком зрозумілих оточуючим.

Соціально-маркована лексика має досить складну структуру. Вона включає дуже багато підвидів (наприклад, лексика хіпі, панків, металістів, рейверів, реперів, байкерів, комп'ютерників та ін.) Це вже не ті обмежені набори слів, які раніше становили студентський або шкільний лексикони, що складаються переважно зі слів, літературних та просторових.

Презентативна одиниця міжкультурної комунікації повинна бути пов'язана з комунікативними смислами, в яких віддзеркалена культура того етносу, мовою якого комунікація відбувається. Важливим є те, що однією з найбільш опрацьованих концепцій культури є саме смислова, згідно з якою культура – це система не статична, а така, що постійно перебуває у «використанні», генерує різноманітні смисли, у певних умовах витісняє одні, реактуалізує, переоцінює інші, запозичає нові, транслює власні в чужі культури тощо. З окреслених позицій, важливим фактором є культурно-специфічна складова теорії міжкультурної комунікації, яка демонструє динамічну міжособистісну природу інтерації носіїв різних культур; вона певною мірою співвідносна з одиницями і категоріями ідіоетнічних мов, а тому підлягає лінгвістичному вивченню [3, с. 2].

Соціально-маркована лексика існувала завжди. До неї можна віднести жаргонізми, аргі, сленгізми. Жаргонізми, аргі стали свого роду «модою», вони звучать скрізь, безприкладно засмічуючи і збіднюючи мову сучасників, особливо молоді, підлітків.

У наш час жаргонні слова можна почути там, де їм не повинно бути місця: у промовах політиків, у виступах державних чиновників. Особливо багато і рясно вживається воно в пресі, на телебаченні. Таким чином, поширення молодіжного сленгу відбувається в насамперед «завдяки» ЗМІ.

Причину посилення впливу соціально-маркованої лексики дослідники пов'язують з тим, що ці елементи нелітературної мови відбивають сутність реальних соціальних та економічних відносин.

Зміна соціально-політичних умов, поява та розвиток «тіньового» приватного підприємництва, що супроводжується боротьбою за переділ власності та сфер впливу, зміна у зв'язку з цим ціннісних орієнтирів, прояв таких «виразок» суспільства, як рекет, наркоманія та інші – ось головні фактори активності такої лексики.

Культурне суспільство вимагає мови багаті, виразної, здатної передавати глибокі думки, складні переживання. Ці функції повною мірою виконує літературна мова. Вона розвивалася разом із розвитком всього суспільства загалом. Щоб жити та

діяти в цьому суспільстві, треба володіти саме такою мовою, а не лише жаргоном, арго, сленгом.

Молоді властиво критичне ставлення до правил та норм, молодь прагне суперечити традиціям та руйнувати їх. Підлітки високо цінують неординарні жести, вчинки та, природно, слова. Все це – ґрунт для зростання молодіжної лексики. Крім того, ця лексика – це щось подібне до пароля, що вказує на приналежність до «своїх».

Істотний вплив на соціально-марковану лексику надає сьогодні англійські запозичення, зокрема комп'ютерний сленг; будучи одним із джерел поповнення молодіжної лексики, в той же час сам комп'ютерний сленг зазнає впливу з боку жаргонів, внаслідок чого «комп'ютерна мова» починає виступати як новий різновид молодіжного жаргону.

Розмову про позалітературну лексику, що знаходиться на периферії мовної системи, можна було б не починати, якби ця розмова стосувалася лише вузьких фахівців, але сучасна мовна ситуація така, що просторічна (зокрема груба) і жаргона лексика вийшла з обмеженої сфери вживання і активно впливається в мову сучасного масового друку, звучить на телебаченні і радіо [65, с. 484].

Поширене, а головне, невмотивоване використання соціально-маркованої лексики в усному публічному мовленні, в письмовій мові як додає їй вульгарність, так й негативно впливає на мовну культуру, насамперед молоді.

Сфера вживання жаргонів не звужується, а навпаки – розширюється. Можна говорити навіть про виникнення загальнонаціонального сленгу. У стилістичній системі утворюється нова функціонально-стилістична підсистема – загальнонаціональний сленг, що займає місце між розмовною та зниженою лексикою. Також можна констатувати формування інтержаргону. На основі поєднання лексичних одиниць різних мов створюються різні варіанти інтержаргону – молодіжного, комп'ютерного, професійного естрадно-музичного, повсякденно-міського.

Отже, в понятті «соціально-маркована лексика», можна виділити низку спеціальних молодіжних піджаргонів. Але спочатку слід визначитися з

термінологією, а саме: у якому співвідношенні знаходяться терміни жаргон, аргі та сленг і чому частіше використовується термін жаргон, говорячи і про сленг.

Диференціація лексики, що відноситься до жаргону, аргі і сленгу, має розмиті межі, які часто перетинаються. Мабуть, тому не диференційовані і самі терміни, часто значення одного терміна визначається через інший.

Іноді термін «жаргон» застосовується і для позначення спотвореної, неправильної промови.

Сленг – це те саме, що жаргон, переважно в англійськомовних країнах; варіант розмовної мови (у тому числі експресивно забарвлені елементи цієї мови), що не збігаються з нормою літературної мови.

Також жаргон можна визначити як мову якоїсь соціальної чи іншої об'єднаної загальними інтересами групи, що містить багато слів і виразів, відмінних від загальної мови, зокрема штучних, іноді умовних.

Аргі – це умовні висловлювання і слова, що застосовуються якоюсь відокремленою соціальною чи професійною групою, її умовна мова.

Аналізуючи та класифікуючи соціально-марковану лексику та молодіжний сленг зокрема, виділяють низку підвидів.

Жаргонізми молоді, як правило, пов'язані з навчанням. Якщо говорити про жаргон учнів, то він у свою чергу різномірний і теж часто є «спадщиною» кримінального та тюремного аргі. Частина з них змінили свої значення і стали означати реалії, пов'язані зі складанням іспитів та оцінками: завалити «не скласти іспит, залік», завалювати «навмисне ставити незадовільну оцінку». Іноді навчальний заклад називається так само, як і місця позбавлення волі, наприклад, жаргонізми: зона «школа, ліцей».

Звичайно, у промові наймолодших носіїв кількість жаргонізмів незначна, але з кожним роком навчання їх обсяг збільшується, і вже до 7-8 класу підлітки освоюють шкільний жаргон, переймаючи його від старшокласників. Це спостерігається у всіх навчальних закладах. Звичайні слова не викликають інтересу у молоді, вони звикли до них.

Нові літературні слова утворюються за відомими зразками. Здебільшого це абстрактні поняття, технічні терміни. А жаргонні слова несподівані і водночас зрозумілі; нехай і незнайоме коріння слів, зате вони прості і швидко сприймаються. Частина слів означає предмети, з якими молодь часто зустрічається, бачить їх. Багато слів дуже легко пристосовуються до їхнього побуту.

Великою групою соціально-маркованих слів можна користуватися в іграх, у сварках, адже в сварка, гра завжди особливо емоційні. Цією емоційністю насичений словник молоді. У той самий час людина, яка завжди розуміє, яке дійсне значення слова, бере і застосовує їх у всіх інших випадках і значеннях. Цікаве слово щодня отримує нове значення або новий смисловий відтінок.

Часто молодь не знає їхнього основного значення і вкладає в них свій зміст, свої переживання, свої настрої, тому, на нашу думку, у мовленні молоді словник очищується, за грубими словами відчувається просто бажання гри.

Також сьогодні жаргон молоді перенасичений англіцизмами. Це пов'язано з вивченням іноземної мови та освоєнням комп'ютерної техніки та програмування, що базується англійською мовою.

Наприклад, запозичене з мови комп'ютерних користувачів слово зависнути (про комп'ютер, який перестав реагувати на команди) переходить у мову молоді у значенні «затриматися». Однак навіть у цьому виді жаргонізми – явище небажане.

Наявність жаргонізмів у мові молоді свідчить, що вони не відчувають потреби у користуванні літературною мовою, не відчувають її виразності та словникового багатства.

Молоді люди користуються жаргонізмами як би бавлячись, не розуміючи, не усвідомлюючи того, що ці грубі слова посилюють, навіть якщо той, хто говорить, не хоче цього, негативну дію; що жаргонізми навіть у дружніх відносинах знижують якість цих відносин.

Молодим людям треба усвідомити, що в основі жаргонних, цинічних виразів і лайки лежить слабкість, тому що люди, які їх вимовляють, демонструють свою зневагу до явищ, травмують інших.

Відомі й інші підвиди соціально-маркованих жаргонних слів: солдатський жаргон, жаргон музикантів, неформалів, комп'ютерний жаргон. Насамперед, ця лексика залежить від професії: наприклад, жаргон журналістів, медичних працівників, водіїв тощо. Можна також до них додати SMS-жаргон.

Про комп'ютерний хотілося б сказати докладніше. Він відрізняється від названої групи жаргонізмів набагато «культурнішим» лексиконом і більшим багатством використаних при утворенні нових слів прийомів.

Деякі слова цієї лексичної системи запозичені з жаргонів інших професійних груп: наприклад, «чайник» (недосвідчений програміст) та «движок» (ядро комп'ютерної програми) взяті з жаргону автомобілістів.

Жаргонізм «макрушник» (програміст, який використовує мову програмування «макроасемблерів») є лексичним запозиченням з кримінальної мови, де є слово «мокрушник», тобто вбивця).

Багато комп'ютерних слів утворені шляхом метафоризації: «гальмувати» - ледарити; «дзиччати» - встановлювати зв'язок за допомогою модему.

У лексиці комп'ютерного жаргону можна виявити і цілі синонімічні ряди: компютер – тачка – апарат – машина – залізо-ящик (комп'ютер); повис – упав – звалився – скорчився – погас (про комп'ютер, який відмовився працювати). Цей підвид лексики є яскравим прикладом того, як розвивається досліджуваний нами пласт мови – соціально-маркована [40, с. 249].

Слід зазначити тенденцію до постійного поновлення соціально-маркованої лексики. Слова того чи іншого жаргону часто переходять у загальнонародну мову.

Судячи зі словників сленгу, у сучасній мові є понад 2000 арготизмів. Треба відзначити, що останнім часом з'явилося досить багато словників арготичної лексики, але поки немає словника, який охопив би весь шар молодіжного сленгу, починаючи з перших фіксацій і кінчаючи вживанням в наші дні.

За допомогою наявних словників можна встановити які слова з злочинського жаргону набули широкого поширення серед людей, які використовуються на вулиці, у школі та у ВНЗ, у домашній обстановці, в усному та письмовому мовленні.

Відбувається природна еволюція жаргонів, проникнення цих слів спочатку в розмовну, а потім і письмову мову; і навіть, перетворення в основу просторіччя та повсякденно-розмовної мови.

Однак не всі арготизми переходять у загальнонародну мову, переважно вони переходять не так у просторіччя та розмовну літературну мову, як у інші системи мови: територіальні діалекти та численні жаргони, насамперед – у молодіжний сленг.

Наприклад, слово шахрай за півторака років побувало у трьох системах: арго (злодійське), потім просторіччя, потім було «визнано» літературною мовою.

Найактивніше входять у молодіжний побут багатозначні арготизми. При цьому в жаргоні закріплюються лише деякі з наявних значень, а саме – найбільш співвідносні з життям молодіжної групи.

Особливістю молодіжного сленгу є його схильність до мовної гри. При невимушеному спілкуванні серед своїх молодь часто і охоче вдається до гри слів.

Схильність до каламбуру пов'язана із прагненням до самовираження та самоствердження. Спроби виділитися, заявити про себе, підкреслити свою сутність реалізуються в підлітків у відношенні одягу, зачіски, манери поведінки, промови. Зазвичай ті члени малих груп, яким словотворчість вдається краще, ніж іншим, мають великий авторитет. Саме з них зазвичай висувається лідер групи. При цьому панує прагнення не до економії мовних засобів, а насамперед до їхньої новизни та незвичайності.

Мова постійно змінюється та розвивається, і фразеологізми є одним із аспектів цього процесу. Вони можуть відображати зміни в суспільстві, технології та культурі. Фразеологізми та сленг можуть впливати на мовні норми, особливо в розмовному мовленні. Вони можуть призводити до виникнення нових граматичних конструкцій або лексичних змін. Проте з часом такі вирази можуть змінюватись залежно від того, яка мовна мода популярна в той чи інший період часу. До того ж, експресивність, розкутість мови молоді особливо яскраво проявляється у фразеології: відтягуватися на повну, склеїти ласті. Зазвичай фразеологія молодіжного жаргону описує найближчі його носіям явища, дії та стану.

Психіка молодих нестійка, їм властиві часті зміни настрою, тому їхнє життя складається з крайнощів: все або чудово, приносить задоволення або все огидно. Часом один і той же фразеологізм використовується для вираження захоплення та жаху. Знову-таки поширені фразеологізми з кримінальної сфери: забити стрілку. Лінь і небажання щось робити передаються образними виразами.

Широко поширені в молодіжному жаргоні фразеологізми, що оцінюють дива в поведінці (зриває дах) або низькі інтелектуальні здібності (дерево).

Також у молодіжному жаргоні існують свої прислів'я та приказки: жадібність фраєра згубила; пройшло кохання, зав'яли помідори [27, с. 87].

Використання жаргонів може варіюватись в залежності від регіону та культурного контексту. Деякі фразеологізми можуть бути популярні серед певних соціальних груп та в певних регіонах країни, тоді як інші є менш популярними.

Багато фразеологізмів та виразів виникають спонтанно в результаті розмови або спілкування серед спільноти. Люди часто створюють нові слова та вирази, щоб краще виражати свої думки, почуття чи досвід. Вони можуть виникати внаслідок конкретних подій, традицій чи культурних практик. Використання спільних фразеологізмів та жаргону може створити почуття колективної ідентичності серед групи або спільноти. Такі фразеологізми як "C'est ouf!", "Kiffer" та "Trop cool !" вживаються щоб передати своє позитивне ставлення чи захоплення.

Як бачимо, іноді в лексиці та фразеології молодіжного жаргону проявляється прагнення мовної гри, іронії, спроба «зашифрування» своєї мови. Однак, як нам доводилося спостерігати, це явище – скоріше виняток, ніж правило. Найчастіше відзначається нами у мові місцевої молоді жаргонна лексика і фразеологія, що відрізняється грубістю, прагненням епатажу.

1.3. Методологія дослідження соціально-маркованої лексики

Одне з ключових питань сучасного мовознавства – методологічні проблеми. У загальнофілософському трактуванні методологія (від грецького *methodos* – шлях

дослідження і logos – слово, вчення) є способом пізнання й осмислення об'єктивної дійсності та процесів формування й упорядкування внутрішнього рефлексивного досвіду людини.

Методологія визначає світоглядну позицію дослідника та впливає на розуміння ним природи об'єкта своєї науки, співвідношення предмета, об'єкта й суб'єкта дослідження, установлення науковцем загальної стратегії вивчення об'єкта тощо [32, с. 712].

Наприкінці ХХ ст. – початку ХХІ ст. з'явилися численні наукові розвідки, присвячені проблемам методологічних настанов лінгвістичних досліджень. Зокрема, значна увага приділяється питанням класифікації лінгвістичних методів, розробці методики лінгвістичного аналізу, використанню мовознавством методів суміжних наук тощо. Проте, ці питання потребують подальшого глибокого дослідження з метою чіткого розмежування методологічних термінів і класифікації лінгвістичних методів.

Загальнонаукова методологія складається з методів, які застосовуються до всіх галузей наук. В мовознавстві, як і в інших галузях науки, методологія виконує чотири головні функції:

- 1) визначення і побудова предмета дослідження з формулюванням загального вихідного трактування його суті й відмежування його від предметів суміжних наук;
- 2) визначення мети кожного окремого дослідження в співвіднесенні з метою вивчення предмета в цілому;
- 3) розробка методів дослідження мови і настанов щодо їх практичного застосування;
- 4) оцінка ступеня відповідності результатів дослідження поставленим цілям [20, с. 338-339].

У мовознавстві термін метод до сьогодні не отримав однозначного трактування. У цьому зв'язку, мовознавці цілком обґрунтовано підкреслюють невпорядкованість методологічного інструментарію сучасної лінгвістики; є суттєві суперечності й значні відмінності в дефініціях і трактуваннях методу, у класифікаціях методів; теорія

лінгвістичних методів поки знаходиться в стадії становлення [5, с. 17]. До того ж, метод може суттєво коригуватися внутрішніми зв'язками різних методологій у межах парадигми і міжпарадигмальними зв'язками.

Розглядаючи питання методу, розмежовується три складових частини теорії методу: спосіб пізнання (метод пізнання), сукупність науково-дослідницьких прийомів (спеціальні методи) і сукупність правил аналізу (прийоми аналізу) [32, с. 712].

Методологія дослідження соціально-маркованої лексики може включати в себе декілька кроків і методів, які допомагають аналізувати лексичні одиниці та їх соціальні контексти. Лінгвісти мають аналізувати не лише лексичні одиниці, а й контекст в якому вони вживаються, зміни з часом, вплив культурних чи соціальних факторів. Соціальні маркери також тісно пов'язані з використаною лексикою. Наприклад, якщо досліджується жаргон молоді, то можливі маркери - вік, музичні смаки, місце проживання тощо.

Крім методів, лінгвістика використовує безліч прийомів для розбору і вивчення лексичних особливостей пов'язаних з соціальним підтекстом. Серед них соціолінгвістичний, антропологічний та когнітивний підходи, які можуть використовуватися окремо чи комбінуватися для більш комплексного дослідження соціально-маркованої лексики. Результати таких досліджень допомагають розкрити зв'язок між мовою, соціальними структурами та культурою, а також розуміти, як мова відображає соціальну ідентичність та спільноти [22, с. 39].

Отже, метод кваліфікується в широкому розумінні як спосіб організації пізнавальної й дослідницької діяльності науковця з метою студіювання явищ і закономірностей певного об'єкта науки; або в більш звуженому значенні як система процедур студіювання об'єкта дослідження та / або перевірки отриманих результатів. У другому значенні метод здебільшого ототожнюється з терміном методика. Нерідко методика розглядається як конкретне застосування загальноприйнятого методу відповідно до мети й завдань дослідження.

Проблема наукових методів є однією з найважливіших у мовознавстві. Сам термін метод лінгвісти вживають у різних значеннях. У вузькому смислі – як сукупність прийомів, що використовуються в дослідженні мови. Проте, перспективним видається трактування методу як складної логічної одиниці з певною структурою.

Відповідно до поставленої мети та завдань в даній роботі буде застосовано метод перекладознавчого аналізу, порівняльний, індуктивний та метод синтезу, які є загальнонауковими методами теоретичного рівня наукового пізнання.

Методика дослідження має комплексний характер, який полягає у використанні різних методів та прийомів, що зумовлено метою і конкретними завданнями.

Загальнонаукові методи аналізу та синтезу були використані для опрацювання наявних знань із творчої проблематики у перекладознавстві й суміжних галузях.

Індуктивний метод дозволяв робити необхідні узагальнення та висновки на основі наявного емпіричного матеріалу.

Порівняльно-перекладознавчий аналіз як провідний метод був задіяний протягом усього дослідження для зіставлення різних підходів у перекладі.

Отже, напрями дослідження корелюються з питаннями роботи: розкриття специфіки соціально-маркованої лексики, способів та особливостей перекладу даної лексики. У межах цього був здійснений огляд поняття соціально-маркованої лексики, сфер застосування, способів перекладу.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі було розглянуто поняття соціально-маркованої лексики, яка відіграє важливу роль у мовленні, відображаючи культурні та соціальні аспекти спільноти. Термін «соціально-маркована лексика» об'єднує мовні одиниці, що належать до конкретних соціальних груп і відображають їхні цінності, норми, традиції та погляди, а також служить важливим джерелом соціокультурної інформації.

Розглянувши різні аспекти та характеристики соціально-маркованої лексики, можна зробити висновок, що вона відіграє ключову роль у вираженні ідентичності, спілкуванні, оцінці та творчості. Зокрема, виділені функції – ідентифікаційна, комунікативна, емоційно-експресивна, оцінна, маніпулятивна та творча визначають роль соціально-маркованої лексики в мовленнєвій культурі. Разом з тим, виявлено, що ця лексика здатна змінювати свої значення та використовуватися для ідентифікації соціальних груп, а її використання може змінюватися залежно від контексту та ситуації.

Зміни у суспільному контексті та вплив технологічного розвитку спричинили поширення соціально-маркованої лексики та її вплив на масову комунікацію. Від початкового асоціювання з молодіжною підкультурою, вона тепер перетинає межі та використовується в різних сферах життя, включаючи масові ЗМІ.

Застосування англіцизмів, зокрема в комп'ютерному жаргоні, впливає на формування лексики та відображає сучасні реалії та технологічний розвиток.

Подальше дослідження виявило, що необдумане використання соціально-маркованої лексики, особливо жаргонізмів, може призвести до зниження якості мовного виразу та спілкування. Використання цинічних виразів може травмувати інших та негативно впливати на спілкування.

Відповідно до нашого дослідження, методологія узагальнюється як спосіб організації пізнавальної та дослідницької діяльності науковця для вивчення об'єкта науки. Перекладознавчий аналіз, порівняльний аналіз, індуктивний аналіз та метод синтезу є загальнонауковими методами, що застосовуються у даному дослідженні для досягнення його мети та завдань. Завдяки цим методам, було відкрито специфіку соціально-маркованої лексики та її особливості.

РОЗДІЛ 2

СПОСОБИ ЗБЕРЕЖЕННЯ СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

2.1. Прийом компенсації та його застосування при перекладі маркованих лексем

Перекладацький прийом, відомий як «компенсація», увійшов до арсеналу перекладацьких засобів досить давно, і деякі перекладачі-практики, не вживаючи самого терміну, писали саме про нього.

Сам термін «перекладацька компенсація» ввів Я. І. Рецкер, який відніс цей прийом до виділених їм семи різновидів перекладацьких трансформацій [17]. Згодом провідні перекладознавці так чи інакше торкалися проблеми перекладацької компенсації.

Варто розуміти компенсацію як спосіб перекладу, у якому елементи сенсу, прагматичні значення, і навіть стилістичні нюанси, тотожна передача яких неможлива, отже, які втрачаються під час перекладу, передаються у тексті перекладу елементами іншого порядку, причому необов'язково у тому самому місці тексту, що в оригіналі [22, с. 397]. Це спеціальний прийом під час перекладу, оскільки він впливає з самої природи перекладацького процесу: зміна у мовному коді неминуче призведе до втрат, тому ці розбіжності необхідно компенсувати іншими засобами. Адже, звичайного дотримання стандартів цільової мови буде недостатньо, щоб перекладений текст не був біднішим і менш барвистим, ніж оригінальний текст вихідної мови.

Розрізняється позиційна та різнорівнева (якісна) компенсація. Прикладом однорівневої позиційної компенсації може бути передача у перекладі фразеологізмів. Окрім передачі когнітивної інформації в тексті, вони одночасно виконують функцію передачі просторічно-розмовного забарвлення тексту (у художньому тексті, в

технічному тексті) [40, с. 249].

Однак, як відомо, не всякий фразеологізм знаходить у мові ідіоматичну відповідність, у такому разі фразеологізм іншим чином вводиться в текст, в іншому місці, оскільки важливим є сам факт наявності певної кількості фразеологізмів у даному тексті для створення колориту.

Використання прийому компенсації можливо й під час передачі у перекладі гри слів. Відповідно до цієї концепції, кожен вид компенсації можна охарактеризувати типологічним та топографічним параметрами.

У типологічному аспекті компенсація може бути:

1) прямою (коли певний стилістичний прийом мовою оригіналу передається тим самим стилістичним прийомом мовою перекладу: наприклад, каламбур передається каламбуром);

2) аналогічною (стилістичний прийом мовою оригіналу передається іншим стилістичним прийомом мовою перекладу) [12, с. 313].

У топографічному аспекті компенсація може бути:

1) паралельною (компенсація в тій же частині тексту);

2) суміжною (компенсація на деякій відстані від втраченого стилістичного прийому мови оригіналу);

3) зміщеною (компенсація на значній відстані);

4) узагальненою (текст перекладу містить стилістичні прийоми, що адаптують його для читачів мови перекладу).

Така класифікація може використовуватися не тільки стосовно стилістичних прийомів, а й стосовно будь-якого мовного явища мови оригіналу, яке при його передачі на мову перекладу необхідно компенсувати.

У будь-якій мові є елементи, що не піддаються окремій передачі засобами іншої мови, тому очевидною є необхідність компенсувати цю втрату при перекладі.

Йдеться про втрати смислового та стилістичного порядку. Прийом компенсації полягає в передачі смислового значення або стилістичного відтінку не там, де він виражений в оригіналі, або не засобами, якими він виражений в оригіналі.

Якщо перекладач змушений жертвувати або стилістичним забарвленням, або експресивним зарядом слова при перекладі, то, звичайно, він повинен насамперед зберегти експресивне значення слова або словосполучення, а у разі неможливості знайти таку відповідність, відшкодувати цю втрату прийомом компенсації.

Компенсація може бути контактною (у реченні, у розгорнутій метафорі, у надфразовій єдності, у структурі похідного образу, образу-персонажу).

Також, може бути дистантною одиничних мікрообразів, коли образи у перекладі з'являються там, де немає мовного образу оригіналу.

Таким чином, перекладач компенсує, наприклад, втрату образної метафоричної інформації в канві мовного твору як цілого. Цю ж схему можна застосувати і при описі експресивної, семантичної та стилістичної компенсації.

Можна ще більш деталізувати цей поділ і запровадити два нових поняття: горизонтальної компенсації та вертикальної компенсації.

Горизонтальна компенсація – це така компенсація, при якій елементи сенсу, прагматичні значення, а також стилістичні нюанси, що виражаються в тексті оригіналу одиницями одного рівня і втрачені під час перекладу, відтворюються в тексті перекладу одиницями того ж рівня: тобто фонетика передається фонетикою.

Вертикальна компенсація – це така компенсація, при якій елементи сенсу, прагматичні значення, а також стилістичні нюанси, що виражаються в тексті оригіналу одиницями одного рівня і втрачені під час перекладу, відтворюються в тексті перекладу одиницями іншого рівня: тобто лексика передається синтаксисом, фонетика – лексикою, синтаксис – лексикою тощо [30, с. 119].

І контактна, і дистантна компенсація може бути як горизонтальною, так і вертикальною.

Отже, всі викладені способи компенсації є надзвичайно частотними і використовуються багатьма перекладачами.

Наведемо приклади:

«Carmen vient de faire un de ses meilleurs tours» [63, с. 160]. – «Кармен тільки-но викинула одну зі своїх найкращих штук».

У цій фразі іронічно забарвлене слово «викинула» компенсує відсутність аналога слова «tour» в українській мові, яке у свою чергу так само має відтінок глузування.

«Je suis passé à Montmartre à côté d'un tas de sex-shops mais ils sont protégés aussi et puis j'ai pas besoin de trucs pour me branler quand j'en ai envie» [43, с. 273]. – «Я пройшов Монмартром, де один sex-shop налазить на інший, але вони теж охороняються, і потім, мені всяка погань ні до чого: якщо захочеться збудитися, я і так це зроблю».

Відтінок зневаги у вихідному тексті переданий у перекладі за допомогою заміни нейтрального слова «truc» на яскраве пейоративне забарвлення «погань».

«Je pourrais le vendre à un bougnoule de Harlem pour 100 \$» [46, с. 150]. – «Я міг би продати цей ствол одній мавпі з Гарлема за сто доларів».

Через відсутність аналога, який міг би висловити достатньо емоційне забарвлення слова «bougnoule», використовується метафора «мавпа», що в даному випадку позначає темношкіру людину.

В ході проведення дослідження було встановлено, що вдаватися до компенсації варто, коли є необхідність передати будь-які лінвокультурологічні особливості мови оригіналу, емоційне забарвлення, гру слів, або за відсутності прямих відповідностей між мовними одиницями мови оригіналу та перекладу.

Використання такого прийому, як компенсація вкотре доводить, що адекватність перекладу можлива лише під час розгляду слів і висловів, не як окремих мовних одиниць, а разом із контекстом, ситуацією мови і стилістикою тексту, і навіть наочно демонструє, що немає елементів, які не можна було б висловити у перекладі тим чи іншим способом.

2.2. Конкретизація як спосіб лексичної трансформації

Через семантичні особливості мови значення слів, їх вживання, здатність поєднуватися з іншими словами, викликані ними асоціації, місце, яке вони займають

у лексичній системі мови, здебільшого не збігаються. Однакові ідеї, виражені словами, здебільшого збігаються, хоча при перекладі засоби вираження відрізняються в різних мовах [4, с. 16]. Оскільки неможливо охопити всі випадки семантичних відмінностей між двома мовами, варто виокремити найбільш типові ознаки.

Основними типами лексичних відповідностей між двома мовами є: повні та часткові відповідності. При перекладі лексичних одиниць здебільшого виникають часткові відповідності – явище, коли слово в мові оригіналу відповідає декільком еквівалентам цільової мови. Оскільки більшість слів у мові багатозначні, а система відповідних значень в одній мові повно мірою не збігається з такою самою системою в іншій мові, тому вибір слова в процесі перекладу визначається контекстом.

Також, потрібно зважати на специфікацію синонімічного порядку, який стосується вибору слова. Необхідно враховувати природу семантичних ознак, на яких базується порядок синонімів. Тому доцільно враховувати збіжність значень членів синонімічних порядків, різницю в лексичних і стилістичних значеннях, а також здатність окремих синонімів поєднуватися.

Важливо пам'ятати про відмінності семантичного змісту рівнозначних слів у двох мовах, адже українська та французька мова не належать до одної мовної сім'ї, тому вони мають значні розбіжності. Кожна мова має свої типові правила поєднання та традиційні комбінації, які не збігаються з відповідними конструкціями в іншій мові.

Щоб досягти еквівалентності, незважаючи на відмінність формальних і семантичних систем двох мов, перекладач зобов'язаний здійснювати різні мовні трансформації. Адже, вони слугують для того, щоб переконатися, що текст передає всі знання, викладені в оригінальному тексті, не порушуючи правил мови, якою він перекладається.

Кожне слово впливає на значення предмета, який воно позначає. Не рідко мови «вибирають» різні властивості та знаки для опису одних і тих же денотатів. Так, кожна мова створює свою «картину світу», відома як «різні принципи поділу реальності на частини». Незважаючи на відмінність знаків, обидві мови адекватно й

однаковою мірою відображають одне й те саме явище, що необхідно враховувати при перекладі слів такого роду, оскільки еквівалентність не тотожна однаковому значенню. Тому з метою виконання якісного перекладу та побудови логічного змісту речень варто застосовувати метод конкретизації.

Конкретизацією називається заміна слова або словосполучення вихідної мови з ширшим референціальним значенням словом або словосполученням перекладної мови з вузьким значенням. Конкретизація може бути мовною та контекстуальною (мовленнєвою).

До мовної конкретизації вдаються у випадках, коли у мові перекладу відсутнє слово з таким же широким значенням, як у вихідній мові.

Одним із факторів застосування конкретизації є також різниця в стилістичних характеристиках слів у мовах оригіналу та перекладу, та граматичні правила мови перекладу (наприклад, необхідність заміни іменного присудка дієсловним).

Яскравим прикладом конкретизації служить французький іменник «chose», значення якого дуже абстрактно:

- 1) «tout objet concret par opposition aux êtres animés»;
- 2) «désigne une entité abstraite, une action, un événement, un énoncé»;
- 3) «situation réelle, ensemble des événements, des circonstances (surtout pluriel)»;
- 4) «objet ou entité par opposition au nom» [58].

За допомогою конкретизації його можна перекласти як: річ, предмет, справа, факт, випадок, обставина та ін.

Часто шляхом конкретизації на українську мову перекладаються французькі дієслова «parler» і «dire», еквівалентами яких стають не тільки «говорити» і «сказати», але і такі дієслова, як: «промимлити», «повторити», «стверджувати», «повідомляти», «висловити», «наказати», «зазначити», «заперечити» та ін.

У наступному прикладі «parler» перекладено розмовним «балакати»: «Et, to en parlant, elle présentait à la chèvre un bouquet de fleurs saignantes, que la bête broutait» [51, с. 125]. – «Продовжуючи балакати, вона простягла козочці букет кроваво-червоних квітів, і та почала жувати їх». Це перекладацьке рішення обґрунтоване стилістичними

особливостями тексту оригіналу.

Контекстуальна конкретизація допомагає передати не лише слова, а й смислові нюанси відповідно до контексту, щоб зробити текст більш природнім і зрозумілим. При перекладі технічних, наукових чи спеціалізованих текстів, ідіом та фразеологізмів, географічних назв чи особливого мовленнєвого стилю лінгвісти використовують контекст для адаптації стилістичних особливостей.

У французькій мові існують слова та вирази, які підлягають контекстуальній конкретизації залежно від ситуації чи контексту вживання. До прикладу, слово «*banс*» може мати декілька значень, включаючи «лавку», «рядок», або навіть «коридор». Контекст визначає точне значення цього слова. Слово «*maison*» означає «будинок», але може використовуватися і для «компанії», «фірми», «сім'ї», залежно від контексту. «*Tomber dans les pommes*» буквально перекладається як «падати в яблука», але в ідіоматичному контексті означає втрату свідомості чи обмороження.

Контекстуальна ж конкретизація обумовлена насамперед чинниками заданого контексту та стилістичними причинами, такими, як бажання уникнути повторень, прагнення образності чи необхідність зробити фразу завершеною тощо.

Наприклад: «*M. Péqueur des Saulaies de son côté, se redressa, se campa dans une attitude officielle; tandis que madame de Condamin, très-rieuse, se glissait le long des murs, emplissant l'impasse du frôlement de sa toilette rose*» [45, с. 397]. – «Пекер-де-Соле у свою чергу став рівно і прийняв позу сановника, тим часом як пані де Кондамен, сміючись від душі, пробиралася вздовж паркану, наповнюючи простір шелестом своєї рожевої сукні».

Французьке слово «*toilette*» має ширше значення – «вбрання», «одяг» на відміну від українського «сукня».

В процесі перекладу необхідно враховувати культурно-мовну специфіку іншомовного тексту, яка може призвести до конфлікту культур. Для досягнення взаєморозуміння необхідно, щоб комуніканти володіли спільною когнітивною базою. Це вимагає від перекладача знання національної специфіки іноземної мови, особливостей національного характеру її носіїв, під якими розуміється стійка

сукупність специфічних для даної культури цінностей, настанов і поведінкових норм. Процес перекладу – це прагнення зрозуміти іншу культуру, а оскільки семантико-стилістична насиченість концептів в різних мовах різна, то переклад є суб'єктивною інтерпретацією тексту, що залежить від обсягу суміщення когнітивних баз рідної і перекладної мов у свідомості мовної особистості перекладача. Варто пам'ятати, що чим більше подібності між системами та культурами двох мов, тим ефективнішим буде переклад при міжкультурній комунікації [3].

2.3. Переклад французьких ненормативних мовних одиниць

Переклад ненормативних мовних одиниць є досить важким і кропітким заняттям. Перше, що слід зробити перекладачеві, це спробувати знайти у мові перекладу аналоги ненормативних мовних одиниць, які є у мові оригіналу.

В даний час ненормативна лексика є досить широким пластом зниженої лексики, тому в більшості випадків підібрати аналог нескладно. Однак у інших випадках можна використовувати просторіччя або розмовну лексику.

Наприклад, французький сленгізм «airbags», що використовується для позначення пишних грудей, знаходить свій аналог в українському розмовному варіанті «буфера», і не можна сказати, що це перекладацьке рішення не вдале. Так перекладається і слово «boûiner» за допомогою українського «гальмувати» в значенні «довго розуміти».

Розглянемо переклад ненормативних мовних одиниць із застосуванням генералізації.

Генералізація – це явище, протилежне конкретизації, воно полягає в заміні слів і виразів вихідної мови, що мають вузьке значення, словами та виразами мови перекладу з ширшим значенням.

Наприклад: «Ces enfoirés de Turcs son tous des pédés» [73]. – «Всі ці чортівні турки – козли».

Слово «pédé» означає у французькій мові гомосексуаліста, і часто

використовується як образа, як і українське «козел», що має, однак, більш широке значення і вживання, але містить змістовий компонент оригінального слова.

Наступним способом перекладу ненормативних мовних одиниць, який варто розглянути, є пошук функціонального аналогу.

Цей прийом не входить до традиційної класифікації способів перекладу. Однак для нас він має особливе значення, оскільки застосовується при перекладі ненормативних мовних одиниць, якими природно багата емоційна мова молоді.

Пошук функціонального аналога полягає в тому, щоб описати ту саму ситуацію чи явище різними лексичними, стилістичними, образними та структурними засобами.

Приклад: «Je voudrais tout quitter, partir d'ici avec le magot, en emmenant de la drogue et des putes sur une connerie d'île déserte» [71, с. 606]. – «Я хотів би все кинути до біса і втекти звідси, прихопивши з собою башлі, наркотику і парочку повій, на якийсь безглуздий безлюдний острівцець».

Отже, можна зробити висновок, що розмовне слово «magot» переходить при перекладі в жаргонне «башлі», загальноновживане «drogue» в жаргонне «наркота», грубе «pute» залишається в тому ж регістрі зниженої лексики, а таке ж грубе слово «connerie» стає розмовним «безглуздий», але не дивлячись на ці зміни загальний зміст фрази передано досить точно, тому переклад можна вважати вдалим.

Наступним способом перекладу є евфемістичний та дисфемістичний.

Евфемістичний та дисфемістичний переклад застосовується при перекладі ненормативних мовних одиниць. Перекладачі використовують ці прийоми, коли в мові оригіналу є нецензурна лексика та вульгаризми.

Евфемістичний переклад має на увазі під собою заміну слів з грубим експресивним забарвленням на їх менш експресивні еквіваленти.

Наприклад: «Je souhaite simplement que ce soit toi, Jérôme, qui portes le coup de grâce à notre putain de cinéma qui s'est enterré tout seul» [47, с. 439]. – «Я просто хочу, щоб саме ти, Жером, завдав останнього удару нашому клятому кінематографу, який сам собі вирив могилу».

Табуйований французький вираз «putain de» змінено в українському варіанті на

арготичний «клятий» з більш м'якою експресією.

Дисфемістичний переклад є протилежністю евфемістичному, і є заміною слова з мови оригіналу з менш яскравим експресивним забарвленням на більш грубе.

Наприклад: «J' ai un vol dans deux heures, et je ne vais pas te faire ton sale boulot» [54, с. 572]. – «У мене літак за дві години, і я не збираюся робити твою срану роботу».

Тут нейтральне французьке «sale» (брудна) замінено на грубе «срана», але такий варіант можна вважати адекватним, оскільки він передає стилістичну експресію висловлювання.

Дисфемістичний переклад особливо часто використовується при перекладі вульгаризмів та обценної лексики.

Наприклад: «Qui c' est le gus dans ma turne?» – «Що за підор нишпорить у моєму номері?»

Французьке розмовне слово «gus» – «хлопець» під час перекладу було замінено більш грубе «підор».

Необхідно пам'ятати, що до дисфемістичного перекладу варто ставитися обережно і використовувати цю перекладацьку трансформацію тільки в тих випадках, коли вона допомагає висловити мовні особливості говорячого або стилістичні характеристики висловлювання, а також підходить за контекстом.

Розглянемо використання аналогу або неповних, контекстуальних відповідностей, тобто одиниць мови оригіналу, що мають у мові перекладу більше однієї відповідності, вибір з яких перекладач має зробити, виходячи з вимог контексту.

Наприклад: «Le mec était toujours debout mais il tremblait des pieds à la tête» [43, с. 273]. – «Цей хмир все стояв, але весь трясся, з голови до ніг».

Оскільки соціально-маркована лексика постійно потребує оновлення, вона використовує значну кількість формотворчих процесів. До них відносяться процеси, що діють на основі лексичного словотвору, та стилістичні процеси, які також варто брати до уваги під час перекладу.

До типових лексичних процесів належать явища, які полягають в опущенні

частини слів, деформативна суфіксація, ресуфіксація, композиція, подвоєння та інші [16, с. 52]. Деякі сленги були створені за допомогою конвенціонального коду. До них відносяться, наприклад, сленг, відомий як ларгонджі, верлан, жуаль тощо.

Для більш якісного перекладу недостатньо знати лише перекладацькі прийоми, проте варто також розуміти формотворчі процеси, завдяки яким утворювалися певні лексичні одиниці. Одним із найпоширеніших лексичних прийомів є скорочення мовних одиниць, яке часто є результатом так званої «економії слів» [5, с. 78].

В ході дослідження було встановлено, що в багатьох прикладах соціально-маркованої лексики існує тенденція до використання апокопи – явища усічення одного або декількох звуків в кінці слова без порушення його значення. Наведемо декілька прикладів шляхом використання афери в музичних творах французьких виконавців :

- show-biz (Les gens du show-biz, juste après minuit) від « show business » (шоу-бізнес);
- ado (On était ados, on était peut-être trop bêtes) від « adolescent » (підліток);
- parano (On fume que le zaza, ça nous rend parano) від « paranoïaque » (параноїк);
- cata (Toujour avec parcimonie, sinon c'est la cata) від « catastrophe » (катастрофа);
- abdo (Abdos fessiers, abdos fessiers, c'est les billets, les billets, les métiers qui rentrent) від « abdomen » (живіт);
- manif (Tu pourras te joindre à des manif diverses) від « manifestation » (демонстрація);
- sympa (Oh, j'essaie de rendre ce rêve sympa, j'essaie de faire en sorte d'en profiter) від « sympathique » (приємний) ;
- mat' (Il est sept heures du mat' Faut s'éveiller) від « matin » (ранок) ;
- resto (Un peu de pain et de chaleur, Dans les restos, les restos du cœur) від « restaurant » (ресторан).

Досить часто серед соціально-маркованих лексичних одиниць прослідковується прийом усічення слова всередині складу з наступною ресуфіксацією, наведемо декілька прикладів для яскравої демонстрації цього явища :

calcif « caleçon + -if », derche : « derrière + -che », alcoolo : « alcoolique + -o », Amerlo : « Américain + -o », burlingue : « bureau + -lingue », calbar : « caleçon + -bar », morcif: « morceau + -if », pardingue : « pardessus + -ingue », pédoque : « pédéraste + -oque », pétasse : « péteux + -asse », roupette : « roupignolle + -ette », téléche : « télévision + -oche »).

Фонетичні зміни також можуть призвести до змін у написанні слів, тобто до графічних змін. Однак смислове навантаження та вимова не змінюватиметься. Основна мета цих змін – зробити слово коротким, іноді максимально його скоротити, що може спричинити проблеми з розумінням та перекладом, адже якщо мовець не знає початкового слова, він ризикує сплутати значення. Наведемо кілька прикладів графічних змін:

célibataire (неодружений) → célibe → célib' → célib ;

ecstasy (екстаз) → ecsta → exta ;

musique (музика) → zique → zik ;

pattes d'éléphant (слонячі ноги) → pattes d'eph → pattes d'ef ;

périphérique (периферійний) → périph' → périph → périf ;

pauvre (бідний) → pauv' → pauv → pov' → rôv' ;

Mc Donald's (МакДональдз) → MacDo → McDo.

Завдяки вивченим нами особливостям перекладацьких прийомів, можна зробити висновок, що рішення про переклад за допомогою повної або неповної відповідності, а також застосування тієї чи іншої перекладацької трансформації має прийматися виходячи з контексту.

Головною метою використання цих прийомів є досягнення максимального рівня еквівалентності та адекватності перекладу та найточніша передача сенсу та стилю вихідного висловлювання.

Ще одним важливим висновком стало те, що залежно від контексту слова ненормативної лексики можуть перекладатися за допомогою слів, що належать до зниженої лексики, що значно розширює варіації перекладу.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі досліджено прийом компенсації, який відіграє значущу роль у сфері перекладу. Цей прийом дозволяє передати не тільки семантичні значення, але й прагматичні відтінки та стилістичні особливості тексту оригіналу, які втрачаються під час перекладу. Ідея компенсації полягає в тому, що ці аспекти передаються через інші мовні засоби, іноді навіть у різних місцях тексту.

Важливо враховувати два види компенсації: позиційну та різнорівневу, які передбачають передачу стилістичних елементів на різних рівнях мовної структури.

Введення понять горизонтальної та вертикальної компенсації ще додатково розширює можливості цього перекладацького прийому. Горизонтальна компенсація дозволяє передавати елементи одного рівня з оригіналу на той же рівень у перекладі, зберігаючи їх структурні та стилістичні особливості. Вертикальна компенсація, натомість, передає ці елементи на різних рівнях мовної структури.

Представлені приклади підкреслюють важливість компенсації як інструмента для передачі складних мовних аспектів. Вони свідчать про те, що використання цього прийому в перекладі є необхідним для збереження якісних характеристик оригінального тексту та адекватності перекладу. Усе це вказує на гнучкість та творчий підхід до перекладу, де компенсація є невід'ємною складовою процесу передачі інформації між мовами.

Окрім цього було розглянуто конкретизацію як важливий прийом лексичної трансформації у перекладі. Під цим поняттям розуміється заміна слова або словосполучення вихідної мови більш широким поняттям з перекладної мови або навпаки.

Конкретизація може бути мовною, коли в мові перекладу відсутнє слово з аналогічним широким значенням, або контекстуальною, коли вона впливає з особливостей контексту та стилістичних міркувань.

Важливим моментом при застосуванні конкретизації є різниця в стилістичних відтінках слів між мовами оригіналу та перекладу, а також граматичні правила мови

перекладу. Прийом конкретизації допомагає перекладачам вибирати адекватні еквіваленти, які відтворюють не тільки семантичне значення, а й стилістичні та прагматичні нюанси оригінального тексту.

Приклади демонструють важливість застосування конкретизації для точного відтворення стилістичних відтінків оригінального тексту у перекладі. Вони підкреслюють, як цей прийом допомагає зберегти особливості вживання слів та виразів в контексті.

У розділі розглянуто проблематику перекладу ненормативної лексики. Відтворення ненормативних мовних одиниць вимагає від перекладача особливої уваги до точності, стилістичної відповідності та емоційної забарвленості тексту. Перше завдання перекладача полягає в пошуку аналогів ненормативних слів чи виразів у мові перекладу. Завдяки різноманітності лексичних ресурсів сучасної мови, в більшості випадків можливо знайти відповідний еквівалент. Однак у деяких ситуаціях важко вибрати адекватний аналог, і тут перекладач має застосовувати творчий підхід, враховуючи контекст та емоційну забарвленість висловлювання.

З'ясовано, що під час перекладу ненормативних мовних одиниць може застосовуватися кілька підходів. Генералізація та конкретизація допомагають вибрати або створити еквіваленти, що найбільше відповідають контексту та стилістичним відтінкам оригіналу.

Можливим вбачаємо використання аналогів або неповних відповідностей, що дозволяє перекладачу вибирати найкращий варіант в залежності від контексту.

Евфемістичний та дисфемістичний переклад забезпечують можливість адаптувати грубу лексику в межах стилістичних та емоційних вимог тексту.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СОЦІАЛЬНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ПІСНЯХ СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ ВИКОНАВЦІВ

3.1. Французькі молодіжні жаргонізми та арго як стилістичні маркери нової музичної епохи

Жаргонізми – це слова, вирази або фрази, які використовуються представниками конкретної професійної, соціальної чи вікової групи та мають особливе значення, навіть якщо це значення не відображене в стандартних словниках [7, с. 49].

Жаргонізми здебільшого співвідносяться з певними професіями або спеціальностями (наприклад, медичні жаргонізми, архітектурні жаргонізми тощо), а також можуть бути пов'язані зі специфічною діяльністю або інтересами групи [16].

Арго, у свою чергу, є субстандартною лексикою, яка використовується особами з певними соціальними характеристиками, такими як соціальний статус, вік, підлітковість, належність до певної молодіжної субкультури і т. д.

Відрізняючись від жаргону, арго використовується не тільки для передачі спеціалізованих понять, але й для створення особливого спілкувального коду, який має емоційний відтінок та грубішу, більш виразну форму [31, с. 270].

Обидва цих явища в мові є своєрідною реакцією на суспільні зміни, прагненням знайти власний стиль та виразити себе через мову.

Використання жаргонізмів та арго сприяє формуванню групової ідентичності, підкреслюючи приналежність до конкретного соціального середовища чи субкультури. При цьому ці стилістичні маркери є інструментами, які допомагають молоді виразити свої емоції, ставлення до дійсності та спілкуватися на ближчому рівні.

Важливим аспектом використання жаргону та арго є їх взаємозв'язок з музичною культурою. Вони використовуються в текстах музичних творів для підсилення настрою, створення особливого спілкувального контексту та відтворення

внутрішньої реалії молодіжних груп.

Високий рівень креативності та індивідуальності у використанні жаргонізмів та арго у музичних текстах сприяє поглибленню відчуття справжнього спілкування між виконавцем та аудиторією [33, с. 46].

Жаргонізми та арго відіграють незамінну роль в комунікації молодіжних груп, створюючи специфічне спілкування та об'єднуючи їх в унікальну підкультуру. Ці слова та вирази допомагають молоді виокремити себе від старших поколінь, виражаючи свою ідентичність та належність до конкретної соціальної групи.

Жаргонізми та арго, як правило, використовуються для позначення конкретних понять, явищ, або дій, які можуть бути неперекладними або навіть важко уявленими для тих, хто не є частинами даної молодіжної спільноти. Вони відображають специфіку їхнього способу життя, цінностей та інтересів.

Крім того, використання жаргонізмів та арго в комунікації молодіжних груп сприяє побудові внутрішньої спілкувальної згуртованості. Здатність розуміти та вживати такі вирази вказує на належність до певної соціальної спільноти, створюючи відчуття приналежності та спільності серед її учасників.

Також, використання жаргонізмів та арго може мати й негативні аспекти. Вони можуть створювати бар'єри у спілкуванні з іншими групами, які не розуміють ці специфічні вирази. Крім того, іноді вони можуть викликати непорозуміння або навіть конфлікти, коли інші люди сприймають їх як образливі.

Стилістичні аспекти використання жаргонізмів та арго в мові виявляються як впливна сила, що формує настрій, емоційну окрасу та особливий характер комунікації. Це феномен, який вносить багатогранність та індивідуальність у виразні можливості мови, але також може носити й амбівалентний характер [34, с. 253].

Використання жаргонізмів та арго додає тексту аутентичності та неповторності. Ці специфічні вирази можуть допомагати авторові чи співрозмовнику точніше виразити свої думки, а також викликати емоційний відгук в аудиторії. Таке використання виразів може зробити текст більш живим та зворушливим, підкреслити індивідуальний стиль письма.

З іншого боку, використання жаргонізмів та арго може вплинути на зрозумілість тексту для широкої аудиторії. Такі вирази можуть бути незнайомими для тих, хто не має досвіду в цій мовній підкультурі. Це може створити бар'єри в сприйнятті тексту та призвести до нерозуміння або неправильної інтерпретації повідомлення [21, с. 220].

Додатково, використання жаргонізмів та арго може мати суґубо контекстуальний характер. У певних ситуаціях це може виглядати неофіційно, невідповідно до вимог формальності мовлення.

Також важливо враховувати потенційний негативний вплив на сприйняття тексту в тих випадках, коли жаргонізми або арго містять образливі або нецензурні вислови.

Варто зазначити, що різні музичні епохи завжди мали глибокий вплив на формування мовних особливостей відповідних періодів і це не новина.

Наприклад, бароко, з його складними аранжуваннями та вишуканістю, відобразилося в мові своєю тенденцією до використання багаточленних фразеологізмів та переносного значення слів. Мова стала більш образною та символічною, а це віддзеркалювало барокові тенденції в музиці [41, с. 94].

Епоха класицизму, характеризуючись чіткістю форм та раціональністю, відобразила своє відображення в мові через точність виразу та використання структурованих фраз. Відповідно, мовні конструкції стали більш організованими та лаконічними, подібно до класичної музики того часу [10, с. 39].

Романтизм, з його почуттєвістю та емоційністю, вразив мову завдяки збільшенню використання емоційно забарвлених слів та фраз. Мова розцвіла у виразність і глибину, як і романтична музика, що виражала почуття та страсті [39, с. 87].

Модернізм, з його експериментами та новаторством, вплинув на мову через введення нових слів, обернень та виразів. Мова стала більш гнучкою та адаптивною, аналогічно як музика цього періоду шукала нові способи вираження [15, с. 14].

Різні епохи завжди відігравали важливу роль у формуванні мовних

особливостей. Взаємодія музики та мови сприяла розвитку творчого виразу та розширенню можливостей виразу людських почуттів і думок. Музика завжди була важливим ареалом для виразу почуттів, ідеї та творчості.

Протягом історії музичних жанрів та стилів виникали нові слова та вирази, які відображали специфіку музичної культури та її вплив на мову. Розглянемо, яку роль вони відіграли у формуванні та поширенні лексичних новацій.

Перш за все, різні музичні жанри створювали потребу в унікальних словах та виразах, які точно відображали особливості жанру. Наприклад, у класичній музиці з'явилися терміни, що характеризують різні структурні елементи, такі як «алегро», «анданте» тощо.

У жанрах популярної музики, таких як рок або хіп-хоп, з'явилися нові слова для опису звучання, емоцій та стилістики.

Деякі музичні стилі вплинули на розвиток сленгу та неформальної мови. Наприклад, хіп-хоп музика принесла багато нових слів та фраз, які стали часто вживаними у молодіжному спілкуванні. Це стало своєрідним «мовним внеском» цього стилю в сучасну культуру.

Певні жанри також могли відображати соціокультурні зміни, які відбувалися в суспільстві. Наприклад, під час виникнення рок-н-ролу у 1950-х роках, з'явилися нові слова, що відображали революційний дух молодіжного протесту та відмежування від традиційних цінностей.

Сприйняття музики та співвідношення між словниковим багатством мови та музичними жанрами може також відрізнятися залежно від культурних та географічних контекстів. Наприклад, інтернаціональні жанри, такі як поп-музика, можуть сприяти поширенню слів та виразів між різними мовами та культурами.

Давайте розглянемо деякі приклади музичних напрямів та їхнього впливу на мовні зміни:

1) рок-н-рол. В 1950-х роках виник рок-н-рол як музичний жанр, що символізував молодіжний протест і відмежування від традицій [9, с. 29]. Цей напрям вніс свій внесок у мову, сприяючи появі нових слів та виразів, що відображали

енергію, бунтарський дух і революційний настрій. «Рок-н-рол» сам по собі став метафорою для відчуттів свободи та незалежності;

2) хіп-хоп. Хіп-хоп музика, що виникла в маргінальних районах Сполучених Штатів, внесла значний внесок у сучасну мову, особливо у молодіжному середовищі. Терміни, фрази та сленг хіп-хопу стали популярними і використовуються в повсякденному спілкуванні. Поняття «*rhyme*» та «*flow*» перетворилися на метафори для ритму та способу мовлення [25, с. 58];

3) електронна музика. Вплив електронної музики на мову відображається у введенні термінів, що характеризують звукові ефекти та технології. Такі слова як «*remix*», «*synth*», «*beat*», «*drop*» і «*loop*» стали поширеними у мовленні музикантів та любителів музики [24, с. 38];

4) джаз. Цей жанр, який виник у початку 20 століття, приніс в мову терміни, що характеризують імпровізацію та виразність виконання. «*Scatting*», «*swing*», «*improvisation*» та «*vibrato*» — це всього лише деякі приклади слів, що виникли завдяки джазу [35, с. 91];

5) панк-рок. Панк-рок, як бунтарський жанр, вніс свій слід у мову через введення термінів та слів, що виражали протест, антиавторитарність та невдоволення. «*Anarchy*», «*rebellion*», «*anti-establishment*» — ці слова стали складовою частиною панк-культури [26, с. 27].

Отже, музичні напрями мають потужний вплив на мову, спонукаючи до створення нових слів та виразів, а також до зміни вже існуючих.

Як нам відомо, у наші часи, одним з способів збагачення текстів пісень та музичних творів є використання жаргонізмів та арго, що надає їм аутентичність та взаємозв'язок з певними соціокультурними групами. Розглянемо як це відображається у музиці:

1) емоційна сила. Вживання жаргонізмів та арго додає текстам пісень емоційну силу та близькість до реального життя, що може допомагати виконавцям передати почуття та настрої, які ближчі до слухача;

2) культурна приналежність. Використання специфічних слів та виразів, що є

характерними для певної групи або середовища, допомагає встановити культурний зв'язок між виконавцем та аудиторією, що створює враження спільності та розуміння;

3) соціальний контекст. Жаргонізми та арго можуть відображати певний соціальний контекст, відображаючи позицію в суспільстві або звертаючись до конкретної групи людей, що може мати політичні, соціальні або культурні підтексти;

4) автентичність. Вживання сленгу та жаргону може додати автентичності виконавцю або пісні, що може створити враження діалогу або спілкування вживу, зробити текст більш живим та реалістичним;

5) естетика мови. Використання жаргонних слів та арготичних фраз може додати естетики мові пісні. Вони можуть мати вигляд творчої виразності, яка робить текст більш зацікавлюючим та незабутнім.

Перейдемо до наглядних прикладів та аналізу жаргонізмів і арго. В даній роботі було проведено дослідження перекладу французьких пісень українською мовою, центром нашої уваги в якій було вживання молодіжних жаргонізмів та арго в цих піснях.

Особливо часто елементи зниженої лексики зустрічалися у піснях таких музичних напрямів як хіп-хоп та реп.

Характерно, що основними проблемами, які торкаються текстів цих пісень, є расизм, міграція, бідність, що пояснює вибір лексики, що має переважно пейоративне емоційне забарвлення.

Нами будуть розглянуті наступні пісні: пісня французького репера Brasco під назвою «Vagabond» [50], пісня французького музичного реп-гурту PNL (аббревіатура від «peace n' love») «Béné» [66], пісня відомого французького співака Stromae «Buzz les mains» [70] та пісня французького хіп-хоп виконавця Booba «Tombé pour elle» [49].

Найбільш часто використовуваним способом перекладу у всіх чотирьох піснях є неповна відповідність, як правило, це обумовлено наявністю декількох аналогів слова, що визначаються контекстом, але в деяких випадках неповна відповідність пояснює неможливість повною мірою передати стилістичне або експресивне забарвлення оригінального слова під час перекладу. Розглянемо приклади з пісень.

Пісня «Vagabond»:

«bosse» – «вкальвай»: у цьому разі даний спосіб перекладу можна вважати як неповну відповідність лише через наявність у слова інших значень поза заданим контекстом, але слід зазначити, що семантична складова, експресивне і стилістичне забарвлення слова передані правильно.

«deal» – «продавати наркотику»: також є неповною відповідністю оскільки в іншому контексті слово може мати інше значення; стилістично та семантично переклад виконано правильно.

«j'ai atterri» – «приземлився»: неповна відповідність оскільки загальний зміст висловлювання передано правильно, але смислові аспекти, і навіть стилістична складова опущені під час перекладу, що продемонстровано також вибором різних реєстрів мови (розмовна і загальноживана лексика).

«mec» – «хлопець»: є неповною відповідністю оскільки має кілька варіантів перекладу залежно від контексту. У цьому разі переклад виконано правильно; стилістичне забарвлення та зміст збережені.

«meuf» – «тьолка»: незважаючи на те, що оригінал і переклад відносяться до одного і того ж реєстру зниженої лексики, переклад є неповною відповідністю так як дане слово може мати більш пейоративне або нейтральне забарвлення в залежності від контексту, але цей переклад вірно відображає смислову та стилістичну складову слова.

Пісня «Béné»:

«sheitana» – «відьмочка»: неповна відповідність, в оригіналі відсутня зменшувально-пестлива форма, отже, емоційне забарвлення слова не відповідає оригіналу.

«j'fais l'milli» – «я заробив мільйон»: неповна відповідність тому що переклад не передає експресивне забарвлення, виражене в оригіналі за допомогою скорочення слова.

«clope» – «сигарета»: є неповною відповідністю, оскільки передано лише семантичну складову слова та опущено його стилістичне та емоційне забарвлення.

«gerchar» (charger) – «наповнюючи»: переклад є неповною відповідністю оскільки не відображає експресивного забарвлення слова, яке виражене в оригіналі за допомогою верлана.

«belek» – «май на увазі»: неповна відповідність, оскільки в перекладі не виражена стилістична особливість слова, що є арабським запозиченням і тому має експресивне забарвлення у французькій мові.

Пісня «Buzz les mains»:

«faire de buzz» – «було голосніше»: неповна відповідність, оскільки словосполучення перекладено одиницями літературної мови і стилістичне забарвлення втрачено.

«beur» – «араб»: неповна відповідність оскільки стилістична особливість цього слова не може бути передана українською через відсутність у цій мові зневажливого ставлення до даної нації.

«bosser» – «важко працюю»: переклад є неповною відповідністю, але зміст слова передані правильно.

Пісня «Tombé pour elle»:

«fou» – «псих»: переклад є неповною відповідністю, оскільки в іншому контексті слово може набувати менш пейоративного забарвлення, проте в даному випадку семантична і стилістична складові слова вірно передані при перекладі.

«sale fils de chien» – «вшивий сучий син»: неповна відповідність тому що існують варіанти перекладу даного словосполучення залежно від контексту, але в даному випадку семантична та експресивна складові слова передані правильно.

«négro» – «негр»: є неповною відповідністю оскільки залежно від контексту експресивне забарвлення слова може змінюватися на більш пейоративну, проте у цьому разі семантично і стилістично переклад є вірним.

Незважаючи на часте використання неповних відповідностей у перекладі, вони все ж таки не є універсальним способом перекладу, тому в ряді випадків для досягнення еквівалентного та адекватного перекладу, вважається за краще замінити неповні відповідності деякими перекладацькими трансформаціями. Розглянемо

конкретні приклади:

Пісня «Vagabond»:

«j'ai atterri» – «приземлився»: в даному випадку рекомендується замінити неповну відповідність «приземлився», яка не передає експресивного забарвлення оригінального виразу, на функціональний аналог «осел», це слово відноситься до регістру розмовної лексики і тому повною мірою відображає смисловий відтінок фривольності, закладений у значенні вихідного словосполучення.

«dans un sale pétrin» – «в колотнечі»: для передачі даного висловлювання перекладач використовував неповну відповідність у поєднанні з опущенням слова «sale», однак, на наш погляд цей варіант перекладу не передає експресивне забарвлення вихідного виразу, оскільки не має смислового відтінку зневаги. Тому для перекладу цього словосполучення було запропоновано використовувати таку перекладацьку трансформацію як дисфемістичний переклад. Наш варіант «на клятому дні» відноситься до нижчого регістру розмовної лексики – аргю, і саме завдяки цьому повною мірою передає емоційне забарвлення оригінального виразу, що виправдовує використання перекладацької трансформації.

«galères» – «тяжкий час»: при перекладі вихідне слово передано за допомогою неповної відповідності. В даному випадку знову існує поширена проблема при використанні неповної відповідності – втрата експресивного забарвлення оригінальних слів або словосполучень. Для вирішення цієї проблеми нами було запропоновано вдатися під час перекладу до антонімічного перекладу: «galères ont commencées» – «почалися веселощі», в цьому випадку експресивне забарвлення слова виражене у формі сарказму.

«bouteille de pinard» – «пляшка вина»: при перекладі за допомогою неповної відповідності в даному виразі була втрачена пейоративна конотація слова «pinard», тому нами був запропонований переклад цього словосполучення за допомогою генералізації в поєднанні з дисфемістичним перекладом: «пляшка випивки». Слово «випивка» має ширше значення, ніж «вино», воно має на увазі всі види алкогольних напоїв, і оскільки відноситься до нижчого регістру нелітературної лексики, його

пейоративне забарвлення сильніше. Цей варіант перекладу доречний, оскільки передає і семантичну і стилістичну складові оригінального слова.

Пісня «Béné»:

«gerchar» (charger) – «наповнюючи»: ця неповна відповідність належить до реєстру загальноповживаної лексики і тому не передає стилістичне забарвлення французького слова, утвореного за допомогою верлана. Щоб зберегти стилістичні особливості оригінального слова, нами був запропонований варіант його перекладу за допомогою неповної відповідності «набиваючи», яка відноситься до розмовної лексики.

«belek» – «май на увазі»: у цьому перекладі, виконаному також за допомогою неповної відповідності знову можна прослідкувати, що вихідне слово та варіант його перекладу відносяться до різних реєстрів лексики, тому доречніше було б перекласти це слово за допомогою неповної відповідності, яка належить до реєстру розмовної лексики «мотай на вус». Таким чином, стилістичні особливості вихідного слова зберігаються у його перекладі.

«je vais me balader» – «я вирушаю на прогулянку»: неповна відповідність, що не передає стилістичних особливостей оригіналу, тому що належить до реєстру загальноповживаної лексики. Тому нами було запропоновано перекласти дане французьке словосполучення за допомогою функціонального аналога «йду вештатися», який відноситься до розмовної лексики та відображає стилістичне забарвлення вихідного виразу.

«wesh» – «ей»: неповна відповідність у цьому випадку доречна, але запропонований перекладачем варіант не передає повною мірою семантику та стилістику оригінального слова, тому для перекладу даного арабського запозичення краще використовувати неповну відповідність «ну що», стилістичне забарвлення та зміст якого ближчі до оригіналу.

Пісня «Buzz les mains»:

«faire de buzz» – «було голосніше»: неповна відповідність, за допомогою якої перекладено дане французьке словосполучення, не передає його стилістичне

забарвлення, тому нами було запропоновано переклад за допомогою функціонального аналога «навести шуму», який відноситься до розмовної лексики і, отже, відповідає за стилем до вихідного розмовного виразу.

Пісня «Tombé pour elle»:

«swag» – «здобич»: в даному випадку неповна відповідність не відображає стилістичного забарвлення вихідного слова. Нами був запропонований інший варіант неповної відповідності, ближчий стилістично до оригіналу «крутий».

Перекладацькі трансформації широко застосовуються під час перекладу жаргонізмів та аргю. Завдяки проведеному аналізу пісень, нам вдалося з'ясувати, що найчастіше у перекладі жаргонізмів та аргю застосовуються такі перекладацькі трансформації як підбір функціонального аналога, евфемістичний та дисфемістичний переклад. Розглянемо приклади застосування функціональних аналогів.

Пісня «Vagabond»:

«emmerde» – «сидить у печінках»: у цьому разі перекладацькою трансформацією є функціональний аналог тому, що при перекладі слово перетворюється на інший регістр зниженої лексики, і в якості перекладу використано звичне носію української мови словосполучення. Даний варіант перекладу зберігає сенс вихідного слова, але експресивне забарвлення стає більш нейтральним.

«faire le va et viens» – «постійне мотання по будинках»: в даному прикладі функціонального аналога вихідне слово при перекладі переходить із загальноновживаної лексики в розмовну, що посилює емоційне забарвлення оригінального словосполучення.

«fouiller les poubelles» – «копатися в смітнику»: в даному випадку спостерігається така ж ситуація, як і в попередньому прикладі – слово при перекладі переходить з нейтральної лексики в розмовну, при цьому емоційне забарвлення стає більш пейоративним.

Пісня «Béné»:

«t'es parti roucave» – «ти (їх) здав»: як функціональний аналог у даному прикладі виступає звичне для носія української мови словосполучення «здати

когось», тобто розповісти про чиюсь провину/злочин, що має такий ж сенс, як і вихідне словосполучення, стилістична складова висловлювання збережена.

«putain d'rease» – «довбаний світ»: у цьому прикладі перекладач змінює структуру висловлювання, використовуючи інші частини мови, тому цей спосіб перекладу є функціональним аналогом. Семантична та експресивна складові вихідного виразу збережені у перекладі.

Пісня «Tombé pour elle»:

«tout piquer» – «твою мати»: у цьому прикладі перекладач використовував функціональний аналог так як спостерігається заміну частин мови під час перекладу французького висловлювання, проте сенс і експресивне забарвлення оригіналу відповідає перекладу.

Виходячи з даних, отриманих завдяки проведеному нами аналізу французьких пісень, можна стверджувати, що при перекладі жаргонізмів та арго перекладачі часто використовують евфемістичний переклад, намагаючись пом'якшити яскраве пейоративне забарвлення тих чи інших слів та виразів. Розглянемо конкретні приклади застосування евфемістичного перекладу.

Пісня «Vagabond»:

«faire la tune» – «заробляй копійку»: у цьому прикладі вихідне слово відноситься до арго регістру зниженої лексики з яскраво вираженим пейоративним забарвленням, у перекладі ж це забарвлення нейтралізується.

«cassait les couilles» – «докучала»: у цьому прикладі перекладач також вдається до евфемістичного перекладу, мабуть щоб уникнути лихослів'я у тексті пісні, так як конотація даного французького словосполучення є гостро пейоративною. При такому перекладі не передається стилістичне та експресивне забарвлення вихідного виразу.

«plumard» – «ліжко»: в даному прикладі через евфемістичний переклад так само повністю втрачається емоційне забарвлення деякої зневаги, а отже перекладач не зміг передати експресивну складову вихідного слова, пейоративне забарвлення нейтралізоване.

«squatter» – «блукати»: в даному випадку через евфемістичний переклад так

само нейтралізується експресивне забарвлення вихідного слова, яке у французькій мові має більш пейоративну конотацію на відміну від варіанта його перекладу на українську мову.

Пісня «Véné»:

«je suis dingue-dingue dans ma tête» – «в голові у мене все перемішалось»: в даному прикладі експресивне забарвлення глузування оригінального виразу переходить при перекладі в нейтральне, через що не відображена і стилістична складова вихідного словосполучення, хоча сенс французького вираження передано правильно.

«féca» – «кава»: оскільки вихідне слово утворено за допомогою верлана, воно має експресивне забарвлення глузування та деякої зневаги, яке не передано при перекладі так як слово «кава» належить до нейтральної загальноживаної лексики.

«baiser» – «спати»: в даному випадку завдяки евфемістичному перекладу перекладач уникає грубих слів, використовуючи нейтральне «спати», хоча воно повністю нейтралізує гостро пейоративне забарвлення вихідного слова.

«flicaille» – «поліція»: у цьому прикладі перекладач так само вважав за краще вдатися до евфемістичного перекладу замість вживання негативно забарвлених слів, через що експресивна складова вихідного слова не відображена в перекладі, і передається лише сенс французького слова.

«couilles» – «причиндали»: у цьому прикладі також має місце евфемістичний переклад, так як грубе французьке слово перекладено розмовним «причиндали», через що експресивне забарвлення вихідного слова стає менш пейоративним, і замість негативного значення слово набуває відтінку глузування.

Пісня «Tombé pour elle»:

«tout les niquer» – «до біса їх усіх»: оскільки перекладач використовував евфемічний переклад для передачі французького виразу, в даному варіанті перекладу пейоративне забарвлення вихідного словосполучення стало більш нейтральним, це так само впливає з того, що реєстри зниженої лексики двох цих виразів різні.

«boxon» – «бардак»: даний приклад аналогічний попередньому; гостро

пейоративне забарвлення арготичного слова змінюється менш негативним так як для перекладу вибрано слово, що стосується регістру розмовної лексики, яка є менш експресивною.

Говорячи про дисфемістичний переклад, слід зазначити, що ця перекладацька трансформація рідше застосовується перекладачами, однак для передачі стилістичного та експресивного забарвлення вихідного слова, іноді їм доводиться вдаватися до цього способу перекладу. Розглянемо приклади.

«sentaient» – «смердить»: в даному перекладі експресивно нейтральне слово набуло пейоративного забарвлення, це обумовлено тим, що слово-переклад відноситься до регістру не загальноживаної, як вихідне слово, а до розмовної лексики. Смысловий відтінок слова під час перекладу має значення чогось неприємного.

«negro» – «нігер»: у цьому разі через дисфемістичний переклад посилюється смысловий відтінок зневаги, як і пейоративне забарвлення слова загалом, варіант перекладу є не лише політично не коректним словом, а й висловлює різку негативну оцінку.

При аналізі способів перекладу жаргонізмів та арго, варіанти зміни перекладу, запропоновані нами, часто стосувалися саме евфемістичного та дисфемістичного перекладу, у ряді випадків варто вважати за необхідне замінити одну з цих перекладацьких трансформацій іншою, іноді навіть протилежною, для досягнення еквівалентності та адекватності перекладу і більше точної передачі стилістичної та експресивної складових вихідних слів та виразів. Розглянемо запропоновані нами варіанти заміни даних перекладацьких трансформацій.

«fais la tunc» – «заробляй копійку»: рекомендовано замінити даний варіант евфемістичного перекладу на функціональний аналог «заробляй бабло», тому що це словосполучення краще відображає експресивне забарвлення вихідного виразу, а також зберігає його стилістичні особливості так як відноситься до того ж регістру зниженої лексики як і оригінал.

«cassait les couilles» – «докучала»: в даному випадку евфемістичний переклад

так само був замінений нами на функціональний аналог «задовбувала», що належить до того ж реєстру зниженої лексики, що і оригінальне вираження, завдяки чому воно точніше передає стилістичні особливості вихідного словосполучення і властивий йому смисловий відтінок роздратування.

«je suis dingue-dingue dans ma tête» – «в голові в мене все перемішалось»: евфемістичний переклад був змінений нами на неповну відповідність «я злетів з катушок», яка відповідає стилістичному забарвленню вихідного словосполучення, а також відображає його експресивне забарвлення.

«vaiser» – «кохатися»: евфемістичний переклад у цьому разі було запропоновано замінити на неповну відповідність «переспати», що належить до того ж реєстру зниженої лексики, як і вихідне слово, так як цей варіант повніше відображає стилістичні властивості оригінального слова, а також його смисловий відтінок грубості і пейоративне забарвлення, хоча обидва варіанти точно передають загальний зміст слова, що перекладається.

«flicaille» – «поліція»: цей приклад демонструє нам нейтралізацію експресивного забарвлення вихідного слова завдяки застосуванню евфемістичного перекладу. Щоб уникнути опущення при перекладі такої важливої складової слова як стилістичне та емоційне забарвлення, рекомендується запропонувати варіант дисфемістичного перекладу «ментура». Цей переклад є арготизмом, тому пейоративне забарвлення слова різко посилюється в українському варіанті, проте це дозволяє зберегти стилістику слова.

«boхon» – «бардак»: ще одним прикладом заміни евфемістичного перекладу на дисфемістичний може служити дане слово. Конотація французького «boхon» є пейоративною і «бардак» не передає її в потрібній мірі, тому варто віддати перевагу варіанту з реєстру грубої лексики «свинарник», експресивне забарвлення якого сильніше за забарвлення вихідного слова, але точно відображає смисловий відтінок огиди.

Незважаючи на те, що інші перекладацькі трансформації та способи перекладу жаргонізмів та арго при аналізі перекладів французьких пісень зустрічаються рідше,

проте не можна не приділити їм належної уваги.

Розглянемо приклади вживання наступних способів перекладу та перекладацьких трансформацій: повної відповідності, транслітерації, калькування, а також компенсації, описового перекладу, опущення та генералізації.

Повна відповідність наведена таким прикладом: «*hijo de puta*» – «чортів син», цей вислів є запозиченням з іспанської мови і незалежно від контексту перекладається однаково, зберігаючи при цьому зміст і стилістику вихідного словосполучення.

Транслітерацію перекладач застосував лише один раз для перекладу французького «*tchiki tchiki*», причому він зберіг оригінальне написання цього словосполучення латиницею, але навіть незважаючи на це зміст цього вислову залишився зрозумілим носіям української мови.

Калькування було застосовано до однокорінного французького слова «*tchikiter*», яке було перекладено як «зачікаємо», дане слово в обох мовах відноситься до реєстру розмовної лексики, тому переклад семантично і стилістично відповідає оригіналу.

Прикладом компенсації є такий вираз: «*devant leur écran comme des merdes*» – «перед своїми чортовими екранами», у цьому разі компенсація полягає у тому, що пейоративне забарвлення слова «*merde*» виражене через слово «чортові», що має таке ж негативне забарвлення. Синтаксична конструкція виразу змінена при перекладі, проте зміст висловлювання передано правильно.

До описового перекладу перекладач вдається для передачі українською мовою скорочення «СК» – слова, утвореного за допомогою метонімії за назвою бренду «*Calvin Klein*», дане слово перекладено як «у трусах від «*Calvin Klein*», де «труси» та «*Calvin Klein*» є уточненням для кращого розуміння значення даного слова носіями української мови.

Прикладом опущення є таке словосполучення: «*dans un sale pétrin*» – «в колотнечі», при перекладі даного виразу опускається слово «*sale*» – «брудний, мерзенний», що несе смислове навантаження, і цей факт позначається на точній передачі експресивного забарвлення всього виразу – воно стає більш нейтральним.

Такий вид перекладацької трансформації як генералізація представлений у нашому варіанті перекладу словосполучення «*bouteille de pinard*» – «пляшка випивки», де українське «випивка» має ширше значення, ніж вихідне французьке «*pinard*» і позначає не тільки вино, а й інші алкогольні напої в цілому, при цьому експресивне забарвлення слова «випивка» ближче до забарвлення оригінального «*pinard*» та завдяки такій заміні збережено стилістичні особливості вихідного виразу.

Крім перелічених вище перекладацьких трансформацій серед запропонованих нами варіантів перекладу сленгізмів у текстах французьких пісень, один раз переклад було здійснено за допомогою такої лексичної трансформації як антонімічний переклад. Метою цієї заміни було прагнення точно передати стилістичне забарвлення вихідного сленгізму та відтінок сарказму оригінального словосполучення.

Розглянемо приклад рекомендованого нами антонімічного перекладу: «*galères ont commencées*» – «почалися веселоці»: у цьому перекладі слово «*galères*», що має значення «проблеми» або «складне становище» було замінено на контекстуальний антонім «веселоці», при цьому зміст вихідного вислову залишився колишнім, але завдяки антонімічному перекладу нам вдалося передати стилістичне забарвлення висловлювання, крім того, набуто при перекладі саркастичне забарвлення даного словосполучення відображає загальне експресивне забарвлення вихідного виразу.

Крім способів перекладу жаргонізмів та арго у французьких піснях, варто сказати і про те, що при його аналізі було виявлено велику кількість перекладацьких помилок, як смислових, так і стилістичних.

Наприклад, у пісні «*Vagabond*» перекладач припустився грубої смислової помилки, перевівши розмовне «*bloc*» як «континент», хоча одним із значень вихідного слова в розмовному реєстрі є «в'язниця», таким чином, був сильно спотворений зміст усього висловлювання: «*elle sait où le bloc nous mène*» – «вона знала до чого ми приходимо на континенті», замість семантично вірного «вона знала, до чого нас доводить тюряга».

Наявність великої кількості перекладацьких помилок ще раз доводить, що переклад жаргонізмів та арго є складним видом перекладу, що вимагає особливих знань у цій галузі.

3.2. Використання верлану у французькій пісенній культурі

Специфічність французької мови виявляється не тільки у синтаксисі та граматиці, але й у різноманітних мовних варіаціях та жаргонних формах. Однією з таких цікавих мовних трансформацій є верлан, яка полягає в переставленні звуків або скороченні слів для створення нових виразів. Слово «верлан» само по собі є результатом цієї трансформації, і його походження має цікаву історію.

Термін «верлан» є оберненою формою від слова «l'envers», яке в перекладі з французької означає «зворотний бік», «навпаки». І саме такий же принцип відображається в трансформації верлану – зворотний порядок літер у словах. Цей спосіб мовного виразу виник в північному районі Парижа в середині 19 століття [62, с. 33].

Відомо, що верлан спочатку використовувався військовими та преступними групами для обміну та кодування інформації [37, с. 16]. Однак, цей спосіб мовного виразу згодом перейшов у вуличну культуру та спілкування молодіжних груп. Він дозволяє своїм мовцям створити місце, де вони можуть вільно виражати свою ідентичність поза суспільними стандартами.

В сучасному контексті верлан – це більше ніж просто жаргон, це важлива частина французької мови, що додає креативності та гнучкості мовному виразу. Верлан вказує на існування позитивного мультикультурного та багатомовного світу та ставить під сумнів основну французьку реальність. Насамперед, це своєрідний секретний код, оскільки його правила потрібно вивчити, однак його існування не можна відокремити від французького, оскільки він лише змінює деякі слова, що походять із формального мовного реєстру.

Використання верлану не тільки додає мовному репертуару незвичайних слів та виразів, але й є важливою частиною молодіжної культури та способом вираження ідентичності [2, с. 83].

Верланізація слів взаємодіє та співвідноситься з іншими мовними явищами, що розширюють мовний репертуар та збагачують комунікацію.

Як приклад можна навести анаграму. Анаграма – це слово або фраза, утворена шляхом перестановки літер із іншого слова або фрази. Подібно до верлану, анаграми змінюють послідовність звуків, але вже на основі існуючого слова.

Ще одним прикладом можуть бути скорочення. Скорочення слів та виразів – це ще один спосіб трансформації мови. Вони зменшують слова до їхніх основних складових частин або замінюють їх абрєвіатурами. І цей процес можна вважати подібним до скорочень, які зустрічаються в верлані.

Верланізація слів за короткий термін стала важливою складовою сучасної французької мови і на це є свої причини.

По-перше, верлан додає мовному виразу несподіваність та творчий потенціал. Він надає можливість маніпулювати мовою, створюючи нові слова та вирази, що допомагають виразити нюанси та ідеї, які не завжди можна виразити стандартними засобами.

По-друге, верлан став важливим аспектом молодіжної культури та спілкування. Він не тільки відображає мовний вираз молодіжних груп, але й сприяє формуванню ідентичності та спільнотності серед молоді.

По-третє, верлан додає виразам аутентичності та особливості. Використання цієї мовної техніки може вказувати на індивідуальний стиль виразу та підкреслювати унікальність мовного виразу.

Окрім цього, верлан допомагає французькій мові залишатися актуальною та відповідною до сучасних змін. Він відображає зміни в способах спілкування та нові способи виразу, що є важливим для розвитку мови.

Автори та виконавці сучасних французьких пісень займають особливе місце в поширенні сленгової мови у широких верствах населення, тим самим вносячи свій внесок в еволюцію французького та франкомовного мовного ландшафту. Важлива лінгвістична роль і бажання музичних митців належати до окремого культурного та соціального класу заявили про виняткове використання верлану. Через приклади, взяті з текстів різних авторів пісень, можна висвітлити еволюцію сленгової мови французької пісні, вплив на мовлення сучасного покоління, що постійно

розвивається, а також соціокультурні наслідки. Якщо казати про використання верлану у піснях, то у цьому випадку верлан додає текстам пісень додатковий шар значень, роблячи їх більш цікавими та незабутніми.

Варто зазначити, що верлан також може бути важливим засобом відтворення соціокультурних аспектів суспільства. Використання цієї мовної техніки може надати відтінок соціальної позиції, ставлення до різних явищ та відображення тенденцій.

Розглянемо принципи зміни порядку слів у верлані.

Одним з основних принципів верлану є перестановка літер в словах. Літери можуть бути переставлені ззаду наперед або в іншому порядку, що дозволяє створити нове слово з новим значенням. Наприклад, слово «femme» (жінка) в верлані стає «meuf» [19, с. 24]. Що стосується односкладових слів, процес спочатку передбачає фонетичну трансформацію шляхом додавання звука [ə], що дозволить створити два склади та їх перестановку на другому кроці (punk > punk[ə] > keuron). Техніки верланізації далеко не випадкові, а, навпаки, надзвичайно кодифіковані, які продовжують вдосконалюватися, щоб залишатися незрозумілими для небізнаних людей.

Інший принцип верлану полягає в скороченні слів. Певні звуки або склади можуть бути викинуті або замінені скороченнями, що робить слово більш компактним та виразним. Наприклад, «arabe» (араб) може стати «beur» [42, с. 48].

Зміни у вимові та звуках також характерні для верлану. Звуки можуть бути замінені або скорочені, що дає можливість створювати нові слова, які звучать по-іншому, але мають родовий відтінок від основного слова.

Верлан часто використовує полісемію (багатозначність слів) та гру слів для створення нових виразів. Зміна порядку слів може призвести до появи інших значень або асоціацій [36, с. 195].

Верлан може включати в себе використання аббревіатур, які утворюються за принципом скорочення слів або звуків, що додає текстам швидкість та легкість сприйняття.

Також багато верланізованих слів створюються так, що їх вимова схожа на вимову основного слова, але зі зміненою послідовністю літер [6, с. 72].

Зазвичай у верлан перетворюються далеко не всі слова, а лише найпоширеніші та закріплені у мові. Якщо у верлан перетворюються дієслова, всі вони не спрягаються, верлан позбавлений граматичних показників.

Для того, щоб набути нового відтінку, саме поняття «верлан» може зазнавати суфіксації, як у випадку з термінами, які з'явилися нещодавно: *feujon* – суфіксація *feui* від «*juif*» (єврей); *geusda* – суфіксація *reus* від «*soeur*» (сестра). Молодші покоління постійно створюють нові вирази, що містять верланізовані слова, наприклад, «*je me suis fait tèj*» – верлан від «*jeter*» (викинути) або «*trop chanmé*» (де *verlan* від «*méchant*» (поганий) трактується як «чудовий, прекрасний» надаючи цьому слову абсолютно нового протилежного відтінку).

Найчастіше написання слів, утворених за допомогою верлану, є графічною реконструкцією їхнього звучання: «*laisse béton*» – «*laisse tomber*»; «*relou*» – «*lourd*»; «*zarbi*» – «*bizarre*»; «*zyva*» – «*vas-y*»; «*téma*» – «*mate*» («*regarde*») [18, с. 450].

Іноді у верлані зустрічаються запозичення: «*deuspi*» – «*rapidement*», що походить від англійського слова «*speed*» (швидкість), вживається для характеристики наркотиків; «*deblé*» – «*bled*» (у перекладі з арабської «країна») [23, с. 310].

Аналіз показує, що молодіжна мова, і зокрема верлан, хоч і є популярною у багатьох верствах суспільства, але основними її носіями залишається молодь, жителі віддалених кварталів, діти емігрантів. Підривний і багатогранний характер верлану наближає його до музичного світу, оскільки музика тісно пов'язана з реальністю молодих людей, тому можна покладатися на неї, щоб зрозуміти їхню мову та інтереси, а також їхні проблеми. Таким чином, сучасні музичні твори з активним використанням соціально-маркованої лексики мають значне соціологічне навантаження та важливий верланізований лінгвістичний репертуар для аналізу цієї паралельної культури, що не відповідає домінуючій культурі та нормативній мові, члени якої самі регулюють мовні коди та динаміку висловлювань.

Проаналізувавши фрази, що містять слова верлана з текстів пісень з погляду частин мови, які найбільш схильні до верланізації, було виявлено, що в лексиці пісень було використано дуже багато фраз, що містять слова на верлані. Часто одну й ту саму фразу, яка є найбільш поширеною, повторюють кілька разів.

У результаті лексичного аналізу було встановлено наступне: найбільш схильні до верланізації іменники: caillera – racaille, keuf – flic – policier, rebeu – arabe, turevoi – voiture, meuf – femme, oinj – joint, demer – merde, roeus – soeur, cepla – place, ouf – fou, renoi – noire, genar – argent, tebê – bête, reuf – frère, reup – père, rempps – parents, tromé або trom – métro, keutru – truc, résoi – soirée, teuf – fête, aretci – cigarette [38, с. 18].

Наприклад:

«Ça va pas...

J'suis la **meuf** la plus craignos que tu puisses trouver, du Brésil au Laos, de France et de Navarre

J'suis la **meuf** la plus craignos que tu puisses trouver, à l'ouest du Glaucos, de New York à Zanzibar...

On s'en **fou** nous» [68].

Так само, але в меншій мірі схильні до верланізації дієслова і прикметники. Дієслова: téma – maté, péta – tapé, pécho – chopé (participes passés), berflam – flamber, goleri – rigoler (infinitifs), géman – manger, pécho – choper, méfu – fumer, pétri – triper [3, с. 63].

Наприклад: «tu m'fais **golri!**» [56].

Прикметники: péfli – flippé, vénère – nerveux, relou – lourd, zarbi – bizarre, guélar – largué, channé – méchant, tigen – gentil, vénèr – enervé, chelou – louche, ripou – pourri, ouf – fou, guedin – dingue [4, с. 62].

Наприклад: «que quelqu'un prenne ma place, parce que lo **relou** urd est le fardeau» [64].

Доволі рідко піддаються верланізації займенники, прийменники, запозичення та власні імена. Наприклад, верланізовані займенники: aç – ça, ouam – moi, ouat – toi нечасто, проте можна зустріти в сучасних музичних творах:

«**ouam** je

pan pan pan» [72].

Прийменник: *àl – là*;

Наприклад: «On est **àl** pour te pomper» [67].

Запозичення: **teshi** – shit.

Особливе місце в текстах реп-композицій займає займенник, який, будучи універсальним, замінює багато частин мови, а також цілі речення.

Наприклад:

«Je dis **ça** pour ma famille

Pour que **ça** sonne funk

Je veux que **ça** swingue hardcore» [48].

Прослідкувати використання верлану можна й у композиції «Bella»:

«Les gens du coin ne voulaient pas **la cher-lâ**

Elle faisait trembler tous les villages

Les gens me disaient

Méfie-toi d'cette fille-là» [60].

Слово «*la cher-lâ*» означає «*la lâcher*» («відпустити її»). Тут автор пісні використовує верлан не стільки зі стилістичною чи прагматичною метою, скільки для звукової форми, а саме для правильних вербальних ритмів, які є властиві хіп-хопу

Ще один приклад верлану можна помітити у приспіві:

«Rends-moi bête comme mes **ieds-p**

Bête comme mes **ieds-p**

J'suis l'ombre de ton **ien-ch'**

L'ombre de ton en-ch» [60].

Тут «*ieds-p*» – це «*pieds*» («ноги»), а «*ien-ch'*» – «*chien*» («собака»).

У композиції «*Mal aimé*» можна віднайти цілий вираз, побудований за принципом верлану:

«Dans ce monde rien n'est gratos

À six du, **les keufs te ver-le**» [59].

У якому «*les keufs*» – «*lesFlics*» («поліцейські»), а «*te ver-le*» означає «*te lever*» («піднятися»).

У якості ще одного прикладу можна навести кілька рядків з пісні «J'pète les plombs» французького реп-виконавця «Disiz la Peste»:

«Alors qu'j'suis recherché et qu'les **keufs** me traquent

V'la qu'une **meuf** me drague

La go blague, me dit des trucs vagues

Elle m'dit: Tu sais qu't'es un beau black ?

Non j't'assure sans déc'» [52].

В цьому випадку можна спостерігати дві лексеми, які утворені шляхом верланізації «keufs» – «flics», «meuf» – «femme».

Наступною піснею, яку варто проаналізувати буде пісня «Le Verlan» [57].

У цій пісні автор у жартівливій формі знайомить слухачів з основними словами верлана, доносячи їх у досить простій формі через однотипні фрази типу: «pour les vacances tu dis cansva» замість «канікули» говорячи «cansva», «pour dire mon frère tu dis reuf» замість «брат» говорячи «reuf», «pour dire bourgeois du dis geoibourg» замість «буржуа» говорячи «geoibourg». Далі автор стверджує, що хотів би вивчити й інші іноземні мови (англійську, німецьку), проте задовольняється тим, що знає верлан. Пісня виконана у жанрі реп-музики, а використання верланізованих слів додає комізму.

Ще один приклад верлану був знайдений у пісні «Laisse béton» [69].

Відомий французький шансоньє Рено Сешан одним із перших вирішив використати слова з верлана у своїх піснях. Тут функція верлана – емоційна, щоб викликати у слухачів почуття обурення, щоб вони перейнялися сюжетом пісні, який розповідає про молоду людину, до якої «чіпляються» розбійники. Герой пісні щоразу відповідає їм, використовуючи вираз із верлана: «moi j'y ai dit: laisse béton!» – «а я йому відповів: відвали!».

Пісня «Warano Style» [61] також має верланізовані слова.

У цій пісні не має чіткої ідеї, оскільки вона більше нагадує хвалебну промову артиста самому собі. Він співає про свій успіх, гроші, велику родину і матеріальні блага. Проте виконавець досить часто вводить у свій текст верланізовані слова: «le

garçon de Rispa» – «хлопець з Парижа», «appelle moi ou ton jetpro va rerfoi» – «поклич мене, інакше твій проект провалиться». Можливо, він навмисне підкреслює своє вуличне походження, таким чином, контраст між його минулим життям і сьогоденням стає дуже чітким та ясним.

Наступна пісня, яку було досліджено, має назву «J'avais la cervelle qui faisait des vagues» [55].

Пісня Жака Дютрона належить до жанру балади. Коли герой пісні закохується в дівчину, все навколо постає йому прекрасним, цікавим, світ наповнений фарбами. Верлан допомагає передати це відчуття закоханості, коли голова буквально йде кругом від щастя, слова пісні в першій її частині виглядають як потік слів невідомою мовою, тому що тут практично всі слова зазнали деформації, стали важко помітні: «j'avais la vellecer qui zaifeu des gueva, quand la reusai dans mes bras» – «у мене голова йшла обертом, коли я тримав її в обіймах». Однак коли почуття охолонули, то це позначилося і на тексті – друга половина пісні звучить звичайною французькою мовою, герой ніби відсторонився від ситуації.

Проаналізувавши приклади текстів пісень французьких виконавців, у яких вживаються верланізовані слова, можна дійти висновку, що верлан виконує тут кілька функцій, основними у тому числі є емоційна, оскільки з цього сленгу виконавці можуть передати певні емоції та почуття (сміх, сарказм, радість) або ж викликати їх у слухачів; видільна, оскільки найчастіше вживання верлана привертає увагу, викликає інтерес та бажання послухати композицію; провокаційна, тому що сленг та будь-який його різновид, а особливо верлан, це своєрідний виклик суспільству, утвердження своєї несхожості на інших виконавців, унікальності і часом навіть вказівку на своє походження.

Верлан – це мова протесту проти словесних штампів, одноманітності тьмяної повсякденної мови і, зрештою, просто висловлює бажання сказати гостре слівце, відзначитися, бути оригінальним, що так властиво молоді за всіх часів. Зазвичай еволюція ідентичності молодого покоління супроводжується різкими та раптовими змінами настрою, які варіюються від станів «абсолютного негативізму» до станів

«перебільшеного ентузіазму». Ця дилема спонукає їхню здатність формувати мову за своїм бажанням, саме тому верлан фактично характеризується діастратичною (або соціальною) і діатопічною (або географічною) варіацією, яка змінюється залежно від різноманітності походження мовців.

Молодіжні мови зафіксовані у всьому світі, але у французькій мові вони торкнулися структури мови, аж до зміни інформації та ритму фраз, особливого поєднання голосних та деяких приголосних.

Застосування верлану видається досить цікавим та творчим, але разом з тим воно викликає обговорення щодо його недоліків.

Для тих, хто не знайомий з верланом, розуміння текстів або спілкування може бути важким завданням. Це може призвести до комунікаційних бар'єрів та непорозумінь.

У деяких випадках верлан навіть може змінити слова настільки, що вони стають важко впізнаваними, або змінюють своє значення, що може призвести до втрати точності та чіткості виразу.

Верлан може сприяти створенню своєрідних групових ідентичностей, що може обмежити спілкування між різними соціокультурними групами.

Отже, використання верлану має свої переваги та недоліки, і вони залежать від контексту та мети застосування. Ця мовна техніка важлива для розмаїття мовних виразів та культурного спілкування, але варто пам'ятати про виклики, які вона може створювати в певних ситуаціях.

Висновки до Розділу 3

У третьому розділі було досліджено поняття жаргонізмів, арго та верлану. У першу чергу було встановлено, що переклад жаргонізмів та арго багатоваріантний, і кожен з можливих перекладів цієї лексики більшою чи меншою мірою відображає семантичну, стилістичну та експресивну складову вихідного слова.

У більшості випадків при перекладі спостерігався перехід слова з одного

регістру зниженої лексики в іншій зі збереженням основних характеристик вихідного слова.

Було визначено найпоширеніші під час перекладу жаргонізмів та арго способи перекладу та лексичні трансформації, а саме: неповна відповідність, підбір функціонального аналога, евфемістичний та дисфемістичний переклад. Рідше використовувалися повні відповідності, транслітерація, калькування, генералізація, компенсація, антонімічний переклад, описовий переклад та опущення.

Для перекладу жаргонізмів та арго у піснях, що слугували ілюстративним матеріалом дослідження, не застосовувалися такі перекладацькі трансформації: конкретизація, заміна слідства причиною та додавання.

Підтверджено гіпотезу, що в теорії для перекладу жаргонізмів та арго можуть використовуватися ті самі способи перекладу, що і для літературної лексики, але не всі з них застосовуються на практиці.

Дійшли висновку, що переклад цього пласту лексики є особливим видом перекладу, який вимагає від перекладача глибоких знань у теорії та практиці перекладу, великого досвіду роботи зі зниженою лексикою та компетентності у цьому питанні.

Однією з найцікавіших та важливих мовних трансформацій є верлан – унікальна техніка, що полягає в перестановці звуків та скороченні слів для створення нових виразів. Верлан надає мовному виразу незвичайність, творчий потенціал та аутентичність. Ця техніка допомагає французькій мові залишатися живою та адаптованою до сучасних змін у способах спілкування.

Поряд з верланом існують інші мовні трансформації, такі як анаграми та скорочення. Вони також розширюють мовний репертуар та надають можливість для креативного виразу.

Загалом, верлан – це складна та творча мовна техніка, яка здатна трансформувати слова, роблячи мовний вираз більш живим та експресивним. Через перетворення звуків та скорочення слів у верлані виникають нові лексичні одиниці, які можуть відображати особливості молодіжного спілкування та виражати

специфічний стиль. Однак не всі слова піддаються верланізації – перетворюються тільки найпоширеніші та закріплені у мові.

Верлан є результатом графічної реконструкції звучання слів, іноді з використанням запозичень, які додають мовному виразу непередбачуваності та гнучкості. Ця мовна техніка часто використовується у текстах пісень, зокрема у реп-композиціях, де вона надає тексту додатковий шар значень та створює особливий стиль виразу. Аналіз показує, що верлан має велику популярність у молодіжних групах та віддалених кварталах.

Слова, які найчастіше піддаються верланізації, це іменники, дієслова та прикметники, які утворюють нові вирази з іншими граматичними характеристиками та відтінками значень. Під час аналізу різних пісень, в яких використовується верлан, стало очевидним, що ця мовна техніка знайшла своє втілення в різних музичних жанрах.

Приклади з пісень демонструють, що верлан може бути використаний як для стилістичної та прагматичної мети, так і для звукової форми виразу. Пісні, такі як «Bella» та інші приклади, ілюструють використання верлану як для вираження стильових особливостей, так і для підкреслення ритму та комічного ефекту.

У пісні «Warano Style» верланізовані слова використовуються в контексті підсилення враження вуличності та героїчності виконавця, який зараз піднімається на вершину успіху. Це відображає його коріння і контраст між минулим та сучасним життям.

Пісня «J'avais la cervelle qui faisait des vagues» демонструє верлан як засіб вираження почуттів закоханості. Перетворені слова створюють враження розмивання мислення від щастя, але коли почуття охолонули, мова стає більш класичною.

Загалом, сленговий реєстр постійно розвивається, еволюціонує, дуже швидко трансформується відповідно до ритму сучасної моди та змінюється як тільки його охоплює баналізація, метою якої є відмежування від попередніх поколінь. Молоді люди люблять грати зі словами, чи то через верлан і реверланізацію, чи то вживаючи запозичення з інших мов та аббревіатури, які є дуже популярні серед нового покоління

та стали вже типовими для «традиційних» сленгових виразів, особливо в піснях відомих французьких виконавців.

Установлено, що верлан у французькій музичній культурі виконує кілька функцій. Він може бути засобом передачі емоцій, стильової особливості та відмінності виконавця, використовуватися для підсилення враження вуличності та прихованої ідентичності виконавця, а іноді для вираження почуттів та навіть забарвлення тексту комізмом. З одного боку, верлан додає текстам пісень індивідуальності та оригінальності, а з іншого боку, він може створювати комунікаційні бар'єри для тих, хто не знайомий з цим сленгом. Усі ці аспекти залежать від контексту та мети застосування верлану.

Базуючись на текстах найвпливовіших реперів Франції, можна підкреслити глибокий стилістичний вимір верлану. Крім того, теми, які піднімають ці митці, несуть голос багатьох людей, які впізнають у них себе, але які замкнені в реальності, яка захищає та обмежує їх водночас. Тому завдяки активному просуванню музичних творів з використанням верланізованої лексики, молоде покоління, набуваючи більшої впевненості в собі, вчиться відкривати нові мовні горизонти, не забуваючи про важливість стандартної французької мови. Таким чином, верлан може створити зв'язок між потребою виразити себе та потребою оволодіти академічною французькою мовою, дозволяючи молодим людям розширити свої комунікативні навички.

ВИСНОВКИ

Проведено глибокий аналіз перекладу французької соціально-маркованої лексики українською мовою.

Досліджено поняття та роль соціально-маркованої лексики у мовленні, що дозволило виявити її важливість для відображення культурних, соціальних та ідентичних аспектів спільноти.

Термін «соціально-маркована лексика» об'єднує слова та вирази, що відображають цінності, норми, традиції та погляди конкретних соціальних груп, а також виступають джерелом соціокультурної інформації. Виділені функції, такі як ідентифікаційна, комунікативна, емоційно-експресивна, оцінна, маніпулятивна та творча, визначили різноманітність ролей соціально-маркованої лексики в мовленнєвій культурі.

Сучасний суспільний контекст та вплив технологічного розвитку призвели до розповсюдження соціально-маркованої лексики та її впливу на масову комунікацію. Ініціально пов'язана з молодіжною підкультурою, вона тепер перетинає межі та активно використовується у різних сферах життя, включаючи засоби масової інформації та музичний репертуар. Застосування англіцизмів, зокрема в комп'ютерному жаргоні, відображає сучасні реалії та технологічний прогрес.

Встановлено можливі негативні наслідки нерозсудливого використання соціально-маркованої лексики. Це може викликати зниження мовної якості та призводити до негативних наслідків у спілкуванні. Використання цинічних висловів може травмувати інших та спотворювати зміст спілкування.

Детально проаналізовано прийоми компенсації, конкретизації та перекладу ненормативної лексики у перекладі. Головною метою використання цих прийомів є досягнення максимального рівня еквівалентності та адекватності перекладу та найточніша передача сенсу та стилю вихідного висловлювання. Виявлено, що прийом компенсації є важливим інструментом для збереження стилістичних та прагматичних характеристик оригінального тексту під час перекладу. Горизонтальна та вертикальна

компенсація дозволяють передати структурні та стилістичні елементи на різних рівнях мовної структури.

Аналіз прийому конкретизації також показав його важливість для передачі стилістичних та прагматичних нюансів оригінального тексту. Конкретизація може бути мовною, коли в мові перекладу відсутнє слово з аналогічним широким значенням, або контекстуальною, коли вона впливає з особливостей контексту та стилістичних міркувань. Використання цього прийому в перекладі допомагає відтворити особливості вживання слів та виразів у контексті цільової мови.

Вивчення проблематики перекладу ненормативної лексики вказує на необхідність особливого підходу та уваги до деталей під час перекладу таких виразів. Різноманітність лексичних ресурсів сучасної мови сприяє знаходженню адекватних еквівалентів ненормативних слів чи виразів. Застосування кількох підходів, таких як генералізація, конкретизація, аналогізація та використання евфемізмів чи дисфемізмів, допомагає зберегти семантичні, стилістичні та емоційні аспекти оригінального тексту у перекладі.

Проведено аналіз особливих мовних явищ – жаргонізмів, арго та верлану. Основний акцент зроблено на їх перекладі та роль у мовному виразі. Результати дослідження підкреслюють, що переклад жаргонізмів та арго вимагає глибокого розуміння семантичних, стилістичних та експресивних аспектів вихідних слів. Різноманітність можливих перекладів вказує на те, що кожен з них може відобразити різні аспекти значення вихідного слова.

З'ясовано, що при перекладі жаргонізмів та арго активно використовуються різні перекладацькі прийоми, такі як неповна відповідність, підбір функціонального аналога, евфемізми та дисфемізми. Особливості перекладу такої лексики тісно пов'язані з соціальною та етнічною лінгвістикою, що займаються проблемами функціонування мови в конкретних соціальних та етнічних умовах, а також соціальною диференціацією мови.

Виявлено, що перекладацькі трансформації, такі як конкретизація, заміна слідства причиною та додавання, майже не застосовуються при перекладі жаргонізмів

та арго у розглянутих піснях, що свідчить про особливий характер перекладу цього типу лексики, який вимагає творчого підходу та глибокого розуміння контексту та експресивності слова.

Серед особливих мовних трансформацій виділяється верлан, унікальна техніка, яка змінює звукову структуру слів для створення нових виразів. Верлан відіграє роль не тільки стилістичного засобу, але й способу вираження ідентичності та аутентичності, адже здатен похитнути норми французької мови та викликати інтерес значної частини населення, особливо молоді, оскільки за своєю природою передає «реальність, відмінну від стандартної мови». Ця техніка показує, як мова може творчо адаптуватися до змін у суспільстві та способах спілкування. В ході дослідження було з'ясовано, що верлан викликає соціолінгвістичну рефлексію з боку носіїв мови, а також іноземних представників. Тому з точки зору лінгвістичного оновлення, новизна, креативність і численні функції верлану, які було проаналізовано, дозволяють постійно збагачувати лексику, а також сприятимуть процесам соціальної інтеграції.

Результати дослідження свідчать про важливість правильного вибору перекладацьких прийомів та глибокого розуміння мовних трансформацій для збереження експресивності, стильових особливостей та значень слів у процесі перекладу. Зазначимо, що мовні трансформації відображають живу природу мови, її здатність до творчості та адаптації, а також її важливу роль у виразі культурних та соціальних аспектів спільноти.

Дослідження, що було проведено, може бути корисним для перекладачів, а також для подальших наукових розвідок у галузі перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березівська, Е. М. (1996). *Молодіжний сленг: формування та функціонування*. Наукова думка.
2. Бернетська, Г. О. (2020). *Соціальні діалекти у сучасній французькій мові*. ЛНУ.
3. Битько, П.О., Миронова, Н.В. (2023). Переклад як засіб міжкультурної комунікації. "Ad orbem per linguas. До світу через мови". Матеріали міжнародної науково-практичної відеоконференції "Наративи сучасної України у світовій геополітиці", 18 – 19 травня 2023 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ.
4. Гайова, А. А. (2020). *Проблема перекладності французького молодіжного сленгу українською мовою*. Освіта.
5. Глущенко, В. А. (2018). *Лінгвістичний метод: сучасні концепції*. Українська енциклопедія.
6. Гридинський, І. П., Кібенко, Л. М. (2014). *Молодіжний соціолект та його роль в лексичному збагаченні сучасної французької мови*. Студцентр.
7. Дебрівська, А. В. (2021). *Особливості французького молодіжного жаргону у французькій мові*. ХДУ.
8. Девкін, В. Д. (2016). *Лексика та лексикографія*. Освіта.
9. Дряпіка, В. І., Гаміна, Т. С. (2021). *Соціокультурний контекст молодіжної музики*. ХДУ.
10. Єрошкіна, О. О. (2011). *Епоха класицизму*. Фоліо.
11. Жаркова, Т. І. (2020). *Сленг сучасної французької молоді*. ХНУ.
12. Загнітенко, А. В. (2021). *Лінгвістика тексту. Теорія і практикум*. ДНУ.
13. Кабиш, О. О. (2015). *Проблеми класифікації маркованої лексики. Система і структура мов*. Знання.
14. Кабиш, О. О. (2017). *Зміни в семантичній структурі та функціонуванні маркованої лексики*. Науковий вісник.
15. Козак, М. Ю. (2019). *Нове слово в дослідженні літератури модернізму*.

Освіта.

16. Кондратюк, О. О. (2021). Молодіжний сленг як мовне явище. *Мовні і концептуальні картини світу*, 1(5), 3-5.
<http://www.Ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm>
17. Крупнов, В. Н. (2019). У творчій лабораторії перекладача. *Перекладознавство*, 5(2), 8.
<http://www.library.ua/help/docs/n11466/krupnov.htm>
18. Макарова, О. В. (2019). *Синхронічний та діахронічний підходи до вивчення верлану*. Фоліо.
19. Мартинюк, О. М. (2014). *Верлан як вид молодіжного сленгу (на матеріалі французької мови)* [Дис. канд. філол. наук, Київський державний лінгвістичний університет]. Наукові записки Київського державного лінгвістичного університету.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2014_46_35
20. Мельничук, О. С. (2014). *Методологія у мовознавстві*. Українська енциклопедія.
21. Мосенкіс, Ю. Л., Грабовий, П. М., & Фурса, О. С. (2019). *Феномен молодіжного сленгу*. Наука.
22. Мостовий, М. І. (2018). *Лексикологія французької мови*. ХНУ.
23. Нужна, К. А. (2021). *Верлан та суфіксація як способи творення лексики молодіжного мовлення Франції. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. КДЛУ.
24. Панасик, М. Г. (2020). *Поняття «електронна музика» та її прояви у сучасному світі*. Наука.
25. Перепеляк, Д. Ю., Опанасенко, В. В. (2020). *Вплив хіп-хоп культури на молодіжний сленг*. Либідь.
26. Петрук, Т. В., Мироненко, В. П. (2012). *Стиль панк-рок. Історичні передумови та сучасний стан*. ХДАДМ.
27. Пиркало, С. В. (2020). *Молодіжний сленг сьогодні*. КДЛУ.
28. Пиркало, С. В. (2021). *Етимологічна і словотворча маркованість сучасної*

молодіжної соціально-маркованої лексики. Проблеми зіставної семантики. КДЛУ.

29. Потятиник, У. О. (2019). *Соціолінгвістичні та прагмастилістичні аспекти функціонування сленгової лексики*. [Дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка]. Інституційний репозитарій Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<http://www.disslib.org/sotsiolinhvistychni-ta-prahmastylistychni-aspekty-funktsionuvannja-slenhovoyi-leksyky.html>

30. Регушевський, Є. С. (2012). *Деякі теоретичні питання термінології*. Наукова думка.

31. Руденко, М. Ю. (2019). *Арго, жаргон і сленг у мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження*. Знання.

32. Селіванова, О. О. (2018). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Довкілля.

33. Ставицька, Л. О. (2015). *Арго, жаргон, сленг*. Критика.

34. Столяр, М. Ю. (2018). *Молодіжний сленг: прагмалінгвістичний аспект*. Освіта.

35. Теробун, Д. С. (2019). *Джаз як мистецтво діалогу*. Наукова думка.

36. Хардіков, О. П. (2022). *Типологія верланів французької мови*. Вісник.

37. Хардіков, О. П. (2021). *Верланізація у французькій мові та принципи побудови верланів*. Вісник.

38. Церковна, А. О. (2020). *Особливості молодіжної розмовної лексики у сучасних французьких піснях*. Науковий вісник.

39. Чабан, Н. І. (2013). *Вплив романтизму на розвиток культури*. Вісник освіти.

40. Чередниченко, О. І. (2017). *Про мову і переклад*. Либідь.

41. Ющук, І. В. (2017). *Мовна самоідентифікація в єдиному європейському просторі*. Просвіта.

42. Яловенко, П. О. (2023). *Верлан як варіант французького молодіжного соціолекту: структурно-семантичний та функціональний аспекти*. Нова книга.

43. Ajar, É. D. (2017). *La vie devant soi*. Gallimard.

44. Andersson, L. A. (2020). *Bad Language*. Editions Grasset & Fasquelle.
45. Beigbeder, F. A. (2015). *L'Égoïste romantique*. Editions Grasset & Fasquelle.
46. Beigbeder, F. A. (2017). *Mémoires d'un jeune homme dérangé*. La Table ronde.
47. Benacquista, T. W. (2019). *Saga*. Gallimard.
48. Big Red. (2019, June 6). *Pour que ça sonne funk*. Lyrics.

<https://www.lyrics.com/lyric/14554350/Supr%C3%Aame+NTM/Come+Again+%28Pour+Que+%C3%87a+Sonne+Funk%29>

49. Booba. (2020, March 24). *Tombé pour elle*. Amalgama.

https://www.amalgama-lab.com/songs/b/booba/tombe_pour_elle.html

50. Brasco. (2019, September 17). *Vagabond*. T4K.

<https://t4k.info/tracks/en/v/34788-vagabond>

51. Colette, S. L. (2000). *Le ble en herbe*. J'ai lu.

52. Disiz, L. W. (2019, December 8). *J'pète les plombs*. Muztext.

<https://muztext.com/lyrics/disiz-la- peste-j-pete-les-plombs>

53. Dumas, B. K., Lighter, J. L. (2017). *Is Slang a word for linguists?* Harper Collins Publishers.

54. Grangé, J. W. (2015). *L'empire des loups*. Le Livre de Poche.

55. Jacques, D. G. (2013, July 29). *J'avais la cervelle qui faisait des vagues*. Paroles.

<https://www.paroles.net/jacques-dutronc/paroles-j-avais-la-cervelle-qui-faisait-des-vagues>

56. Josman. (2021, October 4). *XS*. Lyrics.

<https://www.lyrics.com/lyric/35518575/Josman/XS>

57. Kerredine, S. (2020, April 12). *Le verlan*. Muztext.

<https://muztext.com/lyrics/kerredine-soltani-le-verlan>

58. Larousse dictionnaire de français. (2023, July 30). *Dictionnaire*. Larousse.

<http://www.larousse.fr>

59. Maître, G. (2017, November 16). *Mal aimé*. Lyrsense.

https://lyrsense.com/maitre_gims/mal_aime

60. Maître, G. (2018, December 26). *Bella*. Lyrsense.

https://lyrsense.com/maitre_gims/bella_mg

61. Maître, G. (2019, May 3). *Warano Style*. Muztext.
<https://muztext.com/lyrics/maitre-gims-warano-style>
62. Méla, V. (2022). *Verlan*. Gallimard.
63. Mérimée, P. (2019). *Carmen*. Gallimard.
64. Natasha, S. (2021, August 8). *Un ange frappe à ma porte*. Genius.
<https://genius.com/Natasha-st-pier-un-ange-frappe-a-ma-porte-lyrics>
65. Partridge, E. (2021). *Slang Today and Yesterday*. Routledge and Kegan Paul.
66. PNL. (2021, February 2). *Béné*. Lyrsense.
<https://lyrsense.com/pnl/bene>
67. Pomper. (2021, July 17). *Gary*. Lyrics.
<https://www.lyrics.com/lyrics/Pomper>
68. Rap collectif. (2020, May 19). *Anaïs*. Lyrics.
<https://www.lyrics.com/lyric/9797835/Ana%C3%Afs/Rap+collectif>
69. Renaud. (2017, September 10). *Laisse béton*. Lyrsense.
https://lyrsense.com/renaud/laisse_beton
70. Stromae. (2017, August 30). *Buzz les mains*. Paroles musique.
<https://www.paroles-musique.com/eng/Stromae-Buzz-Des-Mains-lyrics,p3081052>
71. Verne, J. (2011). *Vingt mille lieues sous les mers*. Librairie Générale Française.
72. Yanns. (2022, January 3). *Clic clic pan pan*. Genius.
<https://genius.com/Yanns-clic-clic-pan-pan-2-lyrics>
73. Traduction. (2022, July 30). *Traduction français son unos maricones*. Context reverso.
<https://context.reverso.net/traduction/espagnol-francais/son+unos+maricones>

RESUMÉ

Le but de cette recherche est de déterminer les tendances de traduction du lexique socio-marqué en ukrainien.

Les objectifs de la recherche sont les suivants:

- 1) examiner les approches contemporaines pour définir le concept de lexique socio-marqué;
- 2) déterminer les domaines d'application des unités lexicales marquées;
- 3) définir la méthodologie de la recherche;
- 4) étudier les moyens de préserver les moyens linguistiques sémantico-stylistiques du lexique social marqué français dans la traduction ukrainienne;
- 5) caractériser les argots et les jargons de la jeunesse française en tant que marqueurs stylistiques de la nouvelle ère musicale;
- 6) analyser l'utilisation du verlan dans la culture musicale française.

Le matériel de recherche comprend le lexique socio-marqué de la langue française contemporaine.

Le contenu de la recherche. La recherche se compose d'une introduction, de trois chapitres avec des conclusions pour chacun, de conclusions générales et d'une liste des sources de littérature utilisées.

L'introduction justifie le choix du sujet de la recherche et sa pertinence, formule l'objectif et les tâches du travail, définit l'objet, le sujet et les méthodes de recherche, met en lumière la nouveauté scientifique, et l'importance pratique des résultats obtenus.

Le premier chapitre expose les fondements théoriques et méthodologiques de l'étude du lexique socio-marqué dans la langue française contemporaine.

Le deuxième chapitre examine les moyens de préserver les ressources linguistiques sémantico-stylistiques du lexique socio-marqué français dans la traduction ukrainienne.

Le troisième chapitre est consacré à l'analyse des particularités de la traduction en ukrainien des jargons de la jeunesse, des argots, et du verlan dans la culture musicale française.

Les conclusions résument les résultats de la recherche.

La liste des sources utilisées comprend 72 titres.

Résultats de la recherche et conclusions. Une analyse approfondie de la traduction du lexique social marqué en français en ukrainien a été menée.

La notion et le rôle du lexique socialement marqué dans la parole ont été étudiés, ce qui a permis de souligner son importance pour refléter les aspects culturels, sociaux et identitaires de la communauté. Le terme "lexique socialement marqué" regroupe des mots et des expressions qui reflètent les valeurs, les normes, les traditions et les opinions de groupes sociaux spécifiques, et qui servent de source d'information socioculturelle. Les fonctions identificatrice, communicative, émotionnelle et expressive, évaluative, manipulatrice et créative identifiées ont déterminé la diversité des rôles du lexique socialement marqué dans la culture linguistique.

Le contexte social actuel et l'influence du développement technologique ont conduit à la propagation du lexique socialement marqué et à son impact sur la communication de masse. Initialement associé à la sous-culture des jeunes, il transcende maintenant les frontières et est activement utilisé dans divers domaines de la vie, y compris les médias de masse. L'utilisation d'anglicismes, en particulier dans le jargon informatique, reflète les réalités contemporaines et le progrès technologique.

Des conséquences négatives possibles d'une utilisation non réfléchie du lexique socialement marqué ont été identifiées. Cela peut entraîner une baisse de la qualité linguistique et avoir des conséquences néfastes sur la communication. L'utilisation d'expressions cyniques peut blesser autrui et déformer le contenu de la communication.

Les techniques de compensation, de spécification et de traduction de lexique non standard ont été minutieusement analysées. Il a été constaté que la technique de compensation est un outil important pour préserver les caractéristiques stylistiques et pragmatiques du texte original lors de la traduction. La compensation horizontale et verticale permet de transmettre des éléments structurels et stylistiques à différents niveaux de la structure linguistique.

L'analyse de la technique de spécification a également mis en évidence son importance pour la transmission des nuances stylistiques et pragmatiques du texte original. L'utilisation de cette technique dans la traduction aide à reproduire les particularités de l'utilisation des mots et des expressions dans le contexte de la langue cible.

L'étude de la problématique de la traduction de lexique non standard souligne la nécessité d'une approche particulière et de l'attention aux détails lors de la traduction de ces expressions. La variété des ressources lexicales de la langue moderne facilite la recherche d'équivalents adéquats pour les mots ou expressions non standards. L'utilisation de plusieurs approches telles que la généralisation, la spécification, l'analogie et l'utilisation d'euphémismes ou de dysphémismes aide à préserver les aspects sémantiques, stylistiques et émotionnels du texte original dans la traduction.

Une analyse des phénomènes linguistiques spéciaux tels que l'argot, l'argot et le verlan a été effectuée. L'accent principal a été mis sur leur traduction et leur rôle dans l'expression linguistique. Les résultats de la recherche soulignent que la traduction de l'argot et de l'argot nécessite une compréhension approfondie des aspects sémantiques, stylistiques et expressifs des mots sources. La variété des traductions possibles indique que chacune peut refléter différents aspects de la signification du mot d'origine.

Il a été constaté que différentes techniques de traduction telles que la non-concordance, la sélection d'un équivalent fonctionnel, les euphémismes et les dysphémismes sont largement utilisées dans la traduction de l'argot et de l'argot.

Il a été constaté que les transformations de traduction telles que la spécification, le remplacement de la cause par l'effet et l'addition sont presque inexistantes dans la traduction de l'argot et de l'argot dans les chansons examinées, ce qui témoigne de la nature particulière de la traduction de ce type de lexique, qui exige une approche créative et une compréhension profonde du contexte et de l'expressivité du mot.

Parmi les transformations linguistiques spéciales, le verlan se distingue, une technique unique qui modifie la structure sonore des mots pour créer de nouvelles expressions. Le verlan joue un rôle non seulement en tant que moyen stylistique, mais aussi en tant que moyen d'expression de l'identité et de l'authenticité. Cette technique montre

comment la langue peut s'adapter de manière créative aux changements dans la société et les modes de communication.

Les résultats de la recherche soulignent l'importance du choix approprié des techniques de traduction et d'une compréhension approfondie des transformations linguistiques pour préserver l'expressivité, les caractéristiques stylistiques et les significations des mots dans le processus de traduction. Il convient de noter que les transformations linguistiques reflètent la nature vivante de la langue, sa capacité à la créativité et à l'adaptation, ainsi que son rôle important dans l'expression des aspects culturels et sociaux de la communauté.